

Utkast til forskrift

Forskrift om rovvilterstatning for husdyr og tamrein

Fastsatt ved kongelig resolusjon ... med hjemmel i lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet § 12 a. Fremmet av Miljøverndepartementet.

Kapittel I Generelle bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med denne forskriften er å erstatte økonomisk tap som følge av rovviltskade og bidra til å minske risikoen for rovviltskade.

§ 2 Rett til erstatning

En driftsenhet med husdyr eller tamrein har rett til full erstatning for økonomisk tap ved rovviltskade i samsvar med reglene i denne forskrift. Erstatningen fastsettes som forhåndserstatning for risikoen for rovviltskade i et område eller på grunnlag av dokumentert rovviltskade. Erstatningen kan også fastsettes på grunnlag av udokumentert rovviltskade når nærmere vilkår i §§ 12 til 14 er oppfylt. Erstatningen skal dekke både verdien av drepte eller skadde dyr og følgekostnader.

§ 3 Definisjoner

I denne forskrift menes med:

rovvilt: gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn

husdyr: sau, geit, storfe, hest, gjeterhund, vokterhund og jakthund i bruk under lovlig jakt, lovlig trening eller jakthundprøver

tamrein: rein som inngår i reindrif som utøves i samsvar med lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrif

driftsenhet: et foretak som er ansvarlig for husdyrhold med sau, geit eller storfe, en driftsenhet for tamrein, herunder et tamreinlag, eller den som er ansvarlig for hest eller hund som faller inn under bokstav b

rovviltskade: husdyr eller tamrein som er skadet eller drept av rovvilt

risikoerstatning: forhåndserstatning for rovviltskade, beregnet på grunnlag av risikoen for rovviltskade som erfaringsmessig oppstår i områder med forekomst av rovvilt

risikofaktor: størrelse for risiko for rovviltskade beregnet ut fra dokumentert forekomst av rovvilt i et konkret område og dokumentert rovviltskade i området

Alt forslag til forskrift, GDBT/NTR

Forskrift om rovvilterstatning for husdyr og tamrein

Fastsatt ved kongelig resolusjon ... med hjemmel i lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet § 12 a. Fremmet av Miljøverndepartementet.

Kapittel I Generelle bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med denne forskriften er å erstatte økonomisk tap som følge av rovviltskade og bidra til å minske risikoen for rovviltskade.

§ 2 Rett til erstatning

En driftsenhet med husdyr eller tamrein har rett til full erstatning for økonomisk tap ved rovviltskade i samsvar med reglene i denne forskrift. Erstatningen fastsettes som forhåndserstatning for risikoen for rovviltskade i et område eller på grunnlag av dokumentert rovviltskade. Erstatningen kan også fastsettes på grunnlag av udokumentert rovviltskade når nærmere vilkår i §§ 12 til 14 er oppfylt. Erstatningen skal dekke både verdien av drepte eller skadde dyr og følgekostnader.

§ 3 Definisjoner

I denne forskrift menes med:

rovvilt: gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn

husdyr: sau, geit, storfe, hest, gjeterhund, vokterhund og jakthund i bruk under lovlig jakt, lovlig trening eller jakthundprøver

tamrein: rein som inngår i reindrif som utøves i samsvar med lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrif

driftsenhet: et foretak som er ansvarlig for husdyrhold med sau, geit eller storfe, en driftsenhet for tamrein, herunder et tamreinlag, eller den som er ansvarlig for hest eller hund som faller inn under bokstav b

rovviltskade: husdyr eller tamrein som er skadet eller drept av rovvilt

risikoerstatning: forhåndserstatning for rovviltskade, beregnet på grunnlag av risikoen for rovviltskade som erfaringsmessig oppstår i områder med forekomst av rovvilt

risikofaktor: størrelse for risiko for rovviltskade beregnet ut fra dokumentert forekomst av rovvilt i et konkret område og dokumentert rovviltskade i området

Kapittel II Alminnelige krav

§ 4 Hvem har rett til erstatning

En driftsenhet for husdyrhold har kun rett til erstatning etter denne forskrift når enheten oppfyller kravene for å motta produksjonstillegg for husdyrhold etter jordbruksavtalen. Første punktum gjelder ikke når driftsenheten er en værring, avslag eller tilsvarende, eller når kravet gjelder erstatning for hest eller hund.

En driftsenhet for tamrein har kun rett til erstatning når vilkårene for tilskudd til driftsenheter og tamreinlag etter reindrifftsavtalen er oppfylt, herunder kravet om å overholde øvre reintall der dette er fastsatt og om at reindrifften skal utøves i samsvar med til enhver tid gjeldende lover og forskrifter for næringen. Rendalen Renselskap omfattes ikke av erstatningsordningen.

§ 5 Krav til dyrehold og aktsomhetsplikt

Erstatning kan bare gis når dyreholdet er i samsvar med de krav som følger av lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern og tilhørende forskrifter.

For å få erstatning er det videre et krav at driftsenheten har handlet aktsomt og gjort det som med rimelighet kan forventes for å avverge eller redusere rovviltskade, vurdert i forhold til risikoen for slik skade i det aktuelle området. Fylkesmannen

kan gi nærmere retningslinjer om aktsomhetsplikten og om hva som kan anses som rimelige tiltak.

Når det gjelder retten til risikoerstatning kan overholdelse av plikten etter første og annet ledd vurderes ut fra driftsenhetens opptreden i foregående år.

Kapittel II Alminnelige krav

§ 4 Hvem har rett til erstatning

~~En driftsenhet for husdyrhold har kun rett til erstatning etter denne forskrift når enheten oppfyller kravene for å motta produksjonstillegg for husdyrhold etter jordbruksavtalen. Første punktum gjelder ikke når driftsenheten er en værring, avslag eller tilsvarende, eller når kravet gjelder erstatning for hest eller hund.~~

~~En driftsenhet for tamrein har kun rett til erstatning når vilkårene for tilskudd til driftsenheter og tamreinlag etter reindrifftsavtalen er oppfylt, herunder kravet om å overholde øvre reintall der dette er fastsatt og om at reindrifften skal utøves i samsvar med til enhver tid gjeldende lover og forskrifter for næringen. Rendalen Renselskap omfattes ikke av erstatningsordningen.~~

§ 4 Hvem har rett til erstatning

En driftsenhet / reineier har kun rett til erstatning etter denne forskrift, dersom virksomheten

- 1) enten er registrert i Enhetsregisteret og
  - a) registrert som merverdiavgiftspliktig etter lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift § 28 og kan levere årsoppgave som landbruksforetak etter samme lov § 31, eller
  - b) har hatt en samlet omsetning og uttak av avgiftspliktige varer og tjenester på til sammen minimum kr 30.000 i løpet av de siste 12 måneder for den registreringsdato som er fastsatt i eller i medhold av jordbruksoppjøret eller reindrifftsavtalen for søknad om produksjonstilskudd.
- 2) eller reneieren er registrert eier av reinmerke

§ 5 Krav til dyrehold og aktsomhetsplikt

Erstatning kan bare gis når dyreholdet er i samsvar med de krav som følger av lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern og tilhørende forskrifter.

For å få erstatning er det videre et krav at driftsenheten har handlet aktsomt og gjort det som med rimelighet kan forventes for å avverge eller redusere rovviltskade, vurdert i forhold til risikoen for slik skade i det aktuelle området. Fylkesmannen

Det regionale rovviltutvalget

kan gi nærmere retningslinjer om aktsomhetsplikten og om hva som kan anses som rimelige tiltak.

Når det gjelder retten til risikoerstatning kan overholdelse av plikten etter første og annet ledd vurderes ut fra driftsenhetens / reneieiers opptreden i foregående år.

Eventuell uenighet mellom driftsenheten / reneieren og fylkesmannen bringes til avgjørelse i den regionale rovviltnemnden, i tråd med reglene i § 21.

§ 6 Avgrensning i tid

Erstatning for sau, geit, storfe og hest gis kun for dyr som drepes eller skades i perioden 1. mai til 1. november.

§ 7 Merking av hund

Erstatning for rovviltskade på hund kan bare gis når hunden er ID-merket med chips eller øretatovering.

Kapittel III Risikoerstatning

§ 8 Rett til risikoerstatning

En driftsenhet med sau eller tamrein har rett til risikoerstatning for beiteområder der det er fastsatt en risikofaktor større enn null.

§ 9 Beregning av risikoerstatning

Fylkesmannen fastsetter risikoerstatningen etter søknad fra den enkelte driftsenhet i henhold til en fastsatt risikofaktor i området og en sats for det enkelte beitedyr. Risikoområder med tilhørende risikofaktor og satser per dyr fastsettes av Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift. Forskriften skal bygge på data fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, dokumenterte rovviltobservasjoner godkjent av Statens naturoppsyn samt dokumentert rovviltskade, jf § 11, første ledd.

Kap IV Erstatning for oppstått rovviltskade

§ 10 Varslingsplikt

Driftsenheten har plikt til å bidra til at rovviltskade avdekkes så tidlig som mulig. Dette innebærer at driftsenheten

skal varsle Statens naturoppsyn straks den blir kjent med et skadetilfelle.

§ 11 Erstatning for dokumentert rovviltskade

Statens naturoppsyn skal, når det er kjent med en mulig rovviltskade, vurdere om skaden skal regnes som dokumentert rovviltskade. Skaden skal bare regnes som dokumentert rovviltskade når det er overveiende sannsynlig at rovvilt er årsaken til skaden. Erstatning som følge av dokumentert rovviltskade fastsettes av fylkesmannen for den enkelte driftsenhet

uten at det kreves nærmere søknad.

Erstatning for dokumentert rovviltskade på husdyr og tamrein ytes etter satser som fastsettes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 12 Søknad om erstatning for udokumentert rovviltskade

Driftsenheten

kan etter søknad kreve erstatning for udokumentert

§ 6 Avgrensning i tid

Erstatning for sau, geit, storfe og hest gis kun for dyr som drepes eller skades i perioden 1. mai til 1. november.

§ 7 Merking av hund

Erstatning for rovviltskade på hund kan bare gis når hunden er ID-merket med chips eller øretatovering.

Kapittel III Risikoerstatning

§ 8 Rett til risikoerstatning

En driftsenhet med sau eller tamrein reiner har rett til risikoerstatning for beiteområder der det er fastsatt en risikofaktor større enn null.

§ 9 Beregning av risikoerstatning

Fylkesmannen fastsetter risikoerstatningen etter søknad fra den enkelte driftsenhet / reiner i henhold til en fastsatt risikofaktor i området og en sats for det enkelte beitedyr. Risikoområder med tilhørende risikofaktor og satser per dyr fastsettes av Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift. Forskriften skal bygge på data fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, dokumenterte rovviltobservasjoner godkjent av Statens naturoppsyn samt dokumentert rovviltskade, jf § 11, første ledd.

Kap IV Erstatning for oppstått rovviltskade

§ 10 Varslingsplikt

Driftsenheten / reineren har plikt til å bidra til at rovviltskade avdekkes så tidlig som mulig. Dette innebærer at driftsenheten / reineren

skal varsle Statens naturoppsyn straks den blir kjent med et skadetilfelle.

§ 11 Erstatning for dokumentert rovviltskade

Statens naturoppsyn skal, når det er kjent med en mulig rovviltskade, vurdere om skaden skal regnes som dokumentert rovviltskade. Skaden skal bare regnes som dokumentert rovviltskade når det er overveiende sannsynlig at rovvilt er årsaken til skaden. Erstatning som følge av dokumentert rovviltskade fastsettes av fylkesmannen for den enkelte driftsenhet / reiner

uten at det kreves nærmere søknad.

Erstatning for dokumentert rovviltskade på husdyr og tamrein ytes etter satser som fastsettes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 12 Søknad om erstatning for udokumentert rovviltskade

Driftsenheten / reineren

kan etter søknad kreve erstatning for udokumentert

rovviltskade etter §§ 13 og 14. Dette gjelder både i tilfeller der skaden ikke anses som dokumentert rovviltskade etter § 11 første ledd, og i tilfeller der skade ikke har vært oppdaget tidligere. Fylkesmannen treffer vedtak om erstatning for udokumentert rovviltskade i samsvar med reglene i kapittel II og §§ 13 og 14.

Driftsenheten

skal gi riktige og nødvendige opplysninger for å underbygge kravet om erstatning. Dette kan også innebære å gi erstatningsmyndigheten tilgang til grunnlagsdata utover de krav som er nedfelt i søknadsskjemaet for erstatning.

§ 13 Vilkår for erstatning for udokumentert rovviltskade

Erstatning for udokumentert rovviltskade kan bare gis når

skaden oppstår i et område der risikofaktoren er satt til null eller der det ikke er registrert fast forekomst av den aktuelle arten eller driftsenheten

, til tross for at det er gjennomført forebyggende tiltak med dokumentert skadereduserende effekt, likevel har skade som ikke kan dokumenteres som rovviltskade.

§ 14 Fastsetting av erstatning for udokumentert rovviltskade

Ved avgjørelsen av om erstatning for udokumentert rovviltskade skal gis og ved fastsetting av omfanget av erstatningen skal det særlig tas hensyn til: om skaden har skjedd i et område eller på et tidspunkt som kan knyttes opp mot tilfeller med dokumentert rovviltskade etter § 11, om skademønsteret er sammenfallende med kunnskap om og erfaring med rovviltskade og hvordan forebyggende tiltak er gjennomført i driftsenheten.

Dersom erstatning ytes i medhold av denne bestemmelsen, skal det gjøres fradrag for påregnelige tap av andre årsaker. Det skal også gjøres fradrag for utbetalt risikoerstatning og erstatning for dokumentert rovviltskade.

Erstatning for udokumentert rovviltskade ytes etter de samme satser som gjelder for erstatning for dokumentert rovviltskade, jf. § 11 annet ledd.

§ 15 Forholdet til risikoerstatning etter kapittel III

Rett til erstatning for oppstått rovviltskade gjelder uavhengig av retten til risikoerstatning etter kapittel III, med de begrensninger som følger av § 14 annet ledd.

rovviltskade etter §§ 13 og 14. Dette gjelder både i tilfeller der skaden ikke anses som dokumentert rovviltskade etter § 11 første ledd, og i tilfeller der skade ikke har vært oppdaget tidligere. Fylkesmannen treffer vedtak om erstatning for udokumentert rovviltskade i samsvar med reglene i kapittel II og §§ 13 og 14.

Driftsenheten / reiseieren

skal gi riktige og nødvendige opplysninger for å underbygge kravet om erstatning. Dette kan også innebære å gi erstatningsmyndigheten tilgang til grunnlagsdata utover de krav som er nedfelt i søknadsskjemaet for erstatning.

§ 13 Vilkår for erstatning for udokumentert rovviltskade

Erstatning for udokumentert rovviltskade kan bare gis når

skaden oppstår i et område der risikofaktoren er satt til null eller der det ikke er registrert fast forekomst av den aktuelle arten eller driftsenheten / reiseieren

, til tross for at det er gjennomført forebyggende tiltak med dokumentert skadereduserende effekt, likevel har skade som ikke kan dokumenteres som rovviltskade.

§ 14 Fastsetting av erstatning for udokumentert rovviltskade

Ved avgjørelsen av om erstatning for udokumentert rovviltskade skal gis og ved fastsetting av omfanget av erstatningen skal det særlig tas hensyn til: om skaden har skjedd i et område eller på et tidspunkt som kan knyttes opp mot tilfeller med dokumentert rovviltskade etter § 11, om skademønsteret er sammenfallende med kunnskap om og erfaring med rovviltskade og hvordan forebyggende tiltak er gjennomført i driftsenheten / av reiseieren.

Dersom erstatning ytes i medhold av denne bestemmelsen, skal det gjøres fradrag for påregnelige tap av andre årsaker. Det skal også gjøres fradrag for utbetalt risikoerstatning og erstatning for dokumentert rovviltskade.

Erstatning for udokumentert rovviltskade ytes etter de samme satser som gjelder for erstatning for dokumentert rovviltskade, jf. § 11 annet ledd.

§ 15 Forholdet til risikoerstatning etter kapittel III

Rett til erstatning for oppstått rovviltskade gjelder uavhengig av retten til risikoerstatning etter kapittel III, med de begrensninger som følger av § 14 annet ledd.

Kap V Administrasjon og øvrige bestemmelser

§ 16 Søknadsskjema og søknadsfrist for erstatning for husdyr

Krav om risikoerstatning for rovviltskade på sau skal fremmes på eget søknadsskjema med søknadsfrist 20. januar.

Søknad om erstatning for udokumentert rovviltskade på husdyr skal fremmes på skjema fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning. Søknad sendes fylkesmannen i søkerens bostedsfylke innen 1. november i skadeåret.

§ 17 Søknadsskjema og søknadsfrist for erstatning for tamrein

Krav om risikoerstatning for rovviltskade på tamrein skal fremmes på eget søknadsskjema med søknadsfrist 1. april. Kravet sendes Reindriftsforvaltningen som kvalitetssikrer tallmaterialet for vedkommende driftsenhet.

Søknad om erstatning for udokumentert rovviltskade på tamrein skal fremmes på skjema fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning og Reindriftsforvaltningen. Søknaden sendes innen 1. april til Reindriftsforvaltningen. Reindriftsforvaltningen sikrer at de nødvendige opplysninger for å behandle søknaden etter forskriften foreligger, og at opplysningene er i samsvar med Reindriftsforvaltningens egen kunnskap.

Reindriftsforvaltningen videresender søknaden til fylkesmannen innen 1. juni.

§ 18 Utbetaling av erstatning

Erstatning skal utbetales innen følgende frister:

risikoerstatning for sau: så tidlig som mulig i beitesesongen.

risikoerstatning for tamrein: så tidlig som mulig i reindriftsåret.

erstatning for oppstått rovviltskade på husdyr: som hovedregel innen 31. desember i skadeåret

erstatning for oppstått rovviltskade på tamrein: som hovedregel innen 1. august etter det reindriftsåret da skaden oppsto.

Ved dokumentert rovviltskade på tamrein der driftsenheten er ukjent, utbetales erstatning til reindriftsfondet for vedkommende reinbeitedistrikt.

§ 19 Krav om tilbakebetaling

Kap V Administrasjon og øvrige bestemmelser

§ 16 Søknadsskjema og søknadsfrist for erstatning for husdyr

Krav om risikoerstatning for rovviltskade på sau skal fremmes på eget søknadsskjema med søknadsfrist 20. januar.

Krav om risikoerstatning for rovviltskade på tamrein skal fremmes på eget søknadsskjema med søknadsfrist 1. april.

Søknad om erstatning for udokumentert rovviltskade på husdyr skal fremmes på skjema fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning. Søknad om erstatning for husdyr sendes fylkesmannen i søkerens bostedsfylke innen 1. november i skadeåret. Søknad om erstatning for tamrein sendes fylkesmannen i søkerens bostedsfylke innen 1. april i skadeåret.

§ 17 Søknadsskjema og søknadsfrist for erstatning for tamrein

Krav om risikoerstatning for rovviltskade på tamrein skal fremmes på eget søknadsskjema med søknadsfrist 1. april. Kravet sendes Reindriftsforvaltningen som kvalitetssikrer tallmaterialet for vedkommende driftsenhet.

Søknad om erstatning for udokumentert rovviltskade på tamrein skal fremmes på skjema fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning og Reindriftsforvaltningen. Søknaden sendes innen 1. april til Reindriftsforvaltningen. Reindriftsforvaltningen sikrer at de nødvendige opplysninger for å behandle søknaden etter forskriften foreligger, og at opplysningene er i samsvar med Reindriftsforvaltningens egen kunnskap.

Reindriftsforvaltningen videresender søknaden til fylkesmannen innen 1. juni.

§ 17 Utbetaling av erstatning

Erstatning skal utbetales innen følgende frister:

risikoerstatning for sau: så tidlig som mulig i beitesesongen.

risikoerstatning for tamrein: så tidlig som mulig i reindriftsåret.

erstatning for oppstått rovviltskade på husdyr: som hovedregel innen 31. desember i skadeåret

erstatning for oppstått rovviltskade på tamrein: som hovedregel innen 1. juni etter det reindriftsåret da skaden oppsto.

Ved dokumentert rovviltskade på tamrein der reinieieren er ukjent, utbetales erstatning til reindriftsfondet for vedkommende reinbeitedistrikt.

§ 18 Krav om tilbakebetaling

Utbetalt erstatning kan kreves tilbakebetalt dersom det er gitt feilaktige, mangelfulle eller misvisende opplysninger. Det samme gjelder dersom utbetalingen skyldes feil fra myndighetenes side og erstatningsmottaker burde ha forstått dette. Når tilbakebetaling av et krav i henhold til første ledd ikke skjer rettidig, kan kravet motregnes i erstatning som eventuelt tilkjennes senere.

§ 20 Erstatning for andre husdyrarter i særlige tilfeller

Fylkesmannen kan etter søknad fra dyreeieren i særlige tilfeller gi erstatning for rovviltskade på andre husdyrarter enn de som er nevnt i § 3 bokstav b. Et vilkår for å ta slike søknader under behandling er at en undersøkelse i samsvar med § 11 første ledd har påvist at rovvilt er skadevolderen. Erstatningen ytes i slike tilfeller etter satser som fastsettes av fylkesmannen.

§ 21 Erstatning for skade forvoldt av andre rovviltarter

Fylkesmannen kan gi erstatning når det ved en undersøkelse i samsvar med § 11 første ledd er påvist at andre fredede rovviltarter enn de som er nevnt i § 3 bokstav a har drept eller skadet tamrein eller husdyrarter som nevnt i § 3 bokstav b.

Kap VI Klage, dispensasjon og ikrafttredelse

§ 22 Klageadgang

Fylkesmannens enkeltvedtak om erstatning etter kapittel III eller IV kan påklages til Direktoratet for naturforvaltning i henhold til forvaltningslovens regler.

§ 23 Dispensasjon

Direktoratet for naturforvaltning kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene i denne forskrift.

§ 24 Myndighet til å endre forskriften

Miljøverndepartementet kan vedta endringer i denne forskrift.

§ 25 Ikrafttreden

Denne forskrift trer i kraft _____. Samtidig oppheves:

Forskrift 2. juli 1999 nr. 720 om erstatning for tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt

Forskrift 4. mai 2001 nr. 468 om erstatning for tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rovvilt

Utbetalt erstatning kan kreves tilbakebetalt dersom det er gitt feilaktige, mangelfulle eller misvisende opplysninger. Det samme gjelder dersom utbetalingen skyldes feil fra myndighetenes side og erstatningsmottaker burde ha forstått dette.

Når tilbakebetaling av et krav i henhold til første ledd ikke skjer rettidig, kan kravet motregnes i erstatning som eventuelt tilkjennes senere.

§ 19 Erstatning for andre husdyrarter i særlige tilfeller

Fylkesmannen kan etter søknad fra dyreeieren i særlige tilfeller gi erstatning for rovviltskade på andre husdyrarter enn de som er nevnt i § 3 bokstav b. Et vilkår for å ta slike søknader under behandling er at en undersøkelse i samsvar med § 11 første ledd har påvist at rovvilt er skadevolderen. Erstatningen ytes i slike tilfeller etter satser som fastsettes av fylkesmannen.

§ 20 Erstatning for skade forvoldt av andre rovviltarter

Fylkesmannen kan gi erstatning når det ved en undersøkelse i samsvar med § 11 første ledd er påvist at andre fredede rovviltarter enn de som er nevnt i § 3 bokstav a har drept eller skadet tamrein eller husdyrarter som nevnt i § 3 bokstav b.

Kap VI Klage, dispensasjon og ikrafttredelse

§ 21 Klageadgang

Fylkesmannens enkeltvedtak om erstatning etter kapittel III eller IV kan påklages til Direktoratet for naturforvaltning i henhold til forvaltningslovens regler.

§ 22 Dispensasjon

Direktoratet for naturforvaltning kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene i denne forskrift.

§ 23 Myndighet til å endre forskriften

Miljøverndepartementet kan vedta endringer i denne forskrift.

§ 24 Ikrafttreden

Denne forskrift trer i kraft _____. Samtidig oppheves:

Forskrift 2. juli 1999 nr. 720 om erstatning for tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt

Forskrift 4. mai 2001 nr. 468 om erstatning for tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rovvilt

Kommentarer til utkast til forskrift om rovvilterstatning for husdyr og tamrein

Til kapittel I Generelle bestemmelser

Til § 1 Formål

Formålet med erstatningsforskriften er todelt. For det første er det et mål at driftsenheter med husdyr og tamrein skal få erstattet sitt økonomiske tap når rovvalt skader eller dreper dyr, jf. viltloven § 12 a. Med økonomisk tap menes her både verdien av tapte dyr og følgekostnader av tapet. For det andre skal den erstatningsordningen som forskriften etablerer, motivere driftsenheten til å iverksette effektive forebyggende tiltak. Erstatningsordningen er utformet på en slik måte at det skal være lønnsomt for den enkelte driftsenhet å tilpasse seg slik at rovviltskade reduseres mest mulig, jf. St.meld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur* s. 123.

Til § 2 Rett til erstatning

Bestemmelsen fastslår i første punktum retten til full erstatning for rovviltskade som følger av viltloven § 12 a. Etter viltloven § 12 a skal det gis nærmere forskrift om erstatningen. Utkastet § 2 annet og tredje punktum beskriver nærmere hvilke hovedelementer for erstatningsfastsetting som forskriften regulerer:

Forhåndsutbetalt risikoerstatning

Erstatning for dokumentert rovviltskade

Erstatning for udokumentert rovviltskade

Driftsenhetens tap som følge av rovvalt skal erstattes ved bruk av et eller flere av disse typer erstatning i en samlet og helhetlig erstatningsordning.

Forhåndsutbetalt risikoerstatning

Stortingets flertall uttalte ved behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) at erstatningsordningen for rovviltskader «skal innrettes slik at en betydelig del av erstatningene gis som forhåndsutbetaling som insentiv til iverksettelse av forebyggende tiltak...» (Innst. S. nr. 174 (2003-2004) s. 12). Utkastet §§ 8 og 9 inneholder regler om slik erstatning, som etter forskriften betegnes som «risikoerstatning». Selve begrepet «risikoerstatning» defineres i utkastet § 3 bokstav f som «forhåndserstatning for rovviltskade, beregnet på grunnlag av risikoen for rovviltskade som forventes å oppstå i områder med forekomst av rovvalt». Kjernen i risikoerstatningen er at den er en *forhåndserstatning*, som fastsettes ved beitesesongens eller reindriftsårets begynnelse, og som baseres på dokumenterte data om rovvaltforekomst

GDBT - kommentarer til utkast til forskrift om rovvilterstatning for husdyr og tamrein

Til kapittel I Generelle bestemmelser

Til § 1 Formål

Formålet med erstatningsforskriften er todelt. For det første er det et mål at driftsenheter med husdyr og tamrein skal få erstattet sitt økonomiske tap når rovvalt skader eller dreper dyr, jf. viltloven § 12 a. Med økonomisk tap menes her både verdien av tapte dyr og følgekostnader av tapet. For det andre skal den erstatningsordningen som forskriften etablerer, motivere driftsenheten til å iverksette effektive forebyggende tiltak. Erstatningsordningen er utformet på en slik måte at det skal være lønnsomt for den enkelte driftsenhet å tilpasse seg slik at rovviltskade reduseres mest mulig, jf. St.meld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur* s. 123.

Til § 2 Rett til erstatning

Bestemmelsen fastslår i første punktum retten til full erstatning for rovviltskade som følger av viltloven § 12 a. Etter viltloven § 12 a skal det gis nærmere forskrift om erstatningen. Utkastet § 2 annet og tredje punktum beskriver nærmere hvilke hovedelementer for erstatningsfastsetting som forskriften regulerer:

Forhåndsutbetalt risikoerstatning

Erstatning for dokumentert rovviltskade

Erstatning for udokumentert rovviltskade

Driftsenhetens tap som følge av rovvalt skal erstattes ved bruk av et eller flere av disse typer erstatning i en samlet og helhetlig erstatningsordning.

Forhåndsutbetalt risikoerstatning

Stortingets flertall uttalte ved behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) at erstatningsordningen for rovviltskader «skal innrettes slik at en betydelig del av erstatningene gis som forhåndsutbetaling som insentiv til iverksettelse av forebyggende tiltak...» (Innst. S. nr. 174 (2003-2004) s. 12). Utkastet §§ 8 og 9 inneholder regler om slik erstatning, som etter forskriften betegnes som «risikoerstatning». Selve begrepet «risikoerstatning» defineres i utkastet § 3 bokstav f som «forhåndserstatning for rovviltskade, beregnet på grunnlag av risikoen for rovviltskade som forventes å oppstå i områder med forekomst av rovvalt». Kjernen i risikoerstatningen er at den er en *forhåndserstatning*, som fastsettes ved beitesesongens eller reindriftsårets begynnelse, og som baseres på dokumenterte data om rovvaltforekomst

og rovviltskade i et område. Utgangspunktet er dermed at erstatningen gis for rovviltskade som forventes å oppstå, men uten at skaden må dokumenteres konkret i etterkant. I tillegg utbetales risikoerstatningen på et tidspunkt som gjør driftsenheten i stand til å iverksette forebyggende tiltak så langt det er mulig.

Risikoerstatning fastsettes for sau og tamrein. Øvrige husdyr har ikke et skadeomfang som gir grunnlag for en slik forhåndsutbetalt erstatning. For rovviltskade på øvrige husdyr vil det kun utbetales erstatning for dokumentert rovviltskade og erstatning for udokumentert rovviltskade, jf. utkastet §§ 11 til 14.

Risikoerstatning fastsettes konkret for den enkelte driftsenhet, men erstatningens størrelse skal følge av en egen forskrift som fastsetter risikofaktoren i et nærmere avgrenset område, og en sats per dyr, jf. kommentarene til §§ 8 og 9. Det er en forutsetning at driftsenheten oppfyller kravene i både kapittel II og § 8.

Erstatning for dokumentert rovviltskade

St.meld. nr. 15 (2003-2004) har som utgangspunkt at «*dagens ordning med full erstatning for alle dokumenterte rovvilttap skal videreføres*» (s. 123). Dette følger også av viltloven § 12 a. Regler om erstatning for dokumentert rovviltskade finnes i utkastet § 11. Denne paragrafen er en videreføring av gjeldende regler med hensyn til dokumenterte tap. I motsetning til risikoerstatningen, fastsettes og utbetales erstatning for dokumentert rovviltskade etter at skaden har oppstått.

Erstatning for udokumentert rovviltskade

Stortinget uttalte ved behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) at det i tillegg til en ordning med forhåndsutbetalt erstatning skal gis «*skjønnsmessig erstatning for udokumentert tap*» (Innst. S. nr. 174 (2003-2004) s. 12). En slik ordning er nedfelt i utkastet §§ 12 til 14. Ordningen skal for det første fange opp tilfeller der det ikke kan påregnes at det vil oppstå rovviltskader, dvs. at risikofaktoren er satt til null eller der det ikke er registrert en fast forekomst av rovvilt (jf. § 13 bokstav a). For det andre skal ordningen fange opp tilfeller der det er gjennomført forebyggende tiltak med dokumentert skadereduserende effekt, men der det likevel har oppstått rovviltskade (§ 13 bokstav b).

Som ved dokumenterte rovviltskade, fastsettes og utbetales erstatning for udokumentert rovviltskade etter at skaden har oppstått.

Fjerde punktum i utkastet § 2 slår uttrykkelig fast at «full erstatning» innebærer at erstatningen skal

og rovviltskade i et område. Utgangspunktet er dermed at erstatningen gis for rovviltskade som forventes å oppstå, men uten at skaden må dokumenteres konkret i etterkant. I tillegg utbetales risikoerstatningen på et tidspunkt som gjør driftsenheten i stand til å iverksette forebyggende tiltak så langt det er mulig.

Risikoerstatning fastsettes for sau og tamrein. Øvrige husdyr har ikke et skadeomfang som gir grunnlag for en slik forhåndsutbetalt erstatning. For rovviltskade på øvrige husdyr vil det kun utbetales erstatning for dokumentert rovviltskade og erstatning for udokumentert rovviltskade, jf. utkastet §§ 11 til 14.

Risikoerstatning fastsettes konkret for den enkelte driftsenhet, men erstatningens størrelse skal følge av en egen forskrift som fastsetter risikofaktoren i et nærmere avgrenset område, og en sats per dyr, jf. kommentarene til §§ 8 og 9. Det er en forutsetning at driftsenheten oppfyller kravene i både kapittel II og § 8.

Erstatning for dokumentert rovviltskade

St.meld. nr. 15 (2003-2004) har som utgangspunkt at «*dagens ordning med full erstatning for alle dokumenterte rovvilttap skal videreføres*» (s. 123). Dette følger også av viltloven § 12 a. Regler om erstatning for dokumentert rovviltskade finnes i utkastet § 11. Denne paragrafen er en videreføring av gjeldende regler med hensyn til dokumenterte tap. I motsetning til risikoerstatningen, fastsettes og utbetales erstatning for dokumentert rovviltskade etter at skaden har oppstått.

Erstatning for udokumentert rovviltskade

Stortinget uttalte ved behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) at det i tillegg til en ordning med forhåndsutbetalt erstatning skal gis «*skjønnsmessig erstatning for udokumentert tap*» (Innst. S. nr. 174 (2003-2004) s. 12). En slik ordning er nedfelt i utkastet §§ 12 til 14. Ordningen skal for det første fange opp tilfeller der det ikke kan påregnes at det vil oppstå rovviltskader, dvs. at risikofaktoren er satt til null eller der det ikke er registrert en fast forekomst av rovvilt (jf. § 13 bokstav a). For det andre skal ordningen fange opp tilfeller der det er gjennomført forebyggende tiltak med dokumentert skadereduserende effekt, men der det likevel har oppstått rovviltskade (§ 13 bokstav b).

Som ved dokumenterte rovviltskade, fastsettes og utbetales erstatning for udokumentert rovviltskade etter at skaden har oppstått.

Fjerde punktum i utkastet § 2 slår uttrykkelig fast at «full erstatning» innebærer at erstatningen skal

dekke både verdien av det enkelte dyr og følgekostnader. Med «følgekostnader» menes indirekte kostnader som følger av tap av det enkelte dyr og følgekostnader i besetningen. En del kostnadselementer vil som oftest inngå i de samlede kostnadene i forbindelse med rovvilttap. De mest framtrepende følgekostnader er knyttet til økt arbeidsforbruk, konsekvenser for avlsarbeidet ved tap av avlsdyr, vektreduksjoner, kjørekostnader mv.

Til § 3 Definisjoner

Bestemmelsen definerer sentrale ord og begreper i forskriften.

Rovvilt:

Forskriftens virkeområde er avgrenset til skade forårsaket av de fem rovviltartene gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Begrepet defineres på samme måte i dagens forskrifter om erstatning for tap av husdyr og tamrein. Bakgrunnen for avgrensingen er at rovvilterstatningen i prinsippet skal gjelde rovviltarter som kan gjøre betydelig skade på husdyr og tamrein og som har en bestandssituasjon som krever særskilte hensyn for å kunne opprettholde levedyktige bestander i Norge. Foruten de nevnte artene, er det bare havørn som kan tenkes å komme inn under disse kriteriene. Erfaringene tilsier imidlertid at havørn bare i meget sjeldne tilfeller opptrer som skadevolder, og det er derfor ikke grunnlag for å ta arten inn i definisjonen av hvilke rovviltarter som gir rett til erstatning på et generelt grunnlag. Når det likevel kan påvises at havørn har voldt slik skade gjennom undersøkelse i samsvar med utkastet § 11, vil fylkesmannen kunne utbetale erstatning etter utkastet § 21. Den bestemmelsen hjemler at det unntaksvis gis erstatning for skade forårsaket av andre rovviltarter enn de som er nevnt i § 3 bokstav a.

Husdyr:

Begrepet er definert på samme måte som i dagens forskrift om erstatning for tap av husdyr. Hovedprinsippet for avgrensningen er at det er tap for næringsinteresser som baserer sin inntekt på bruk av utmarksbeite som skal erstattes. Videre gjelder prinsippet om at produksjoner hvor det finnes effektive forebyggende tiltak, skal henvises til dette. Arter som for eksempel struts, fjørfe, gris og hjortevilt i oppdrett faller derfor utenfor ordningen. Det samme gjelder rovviltskade på bifolk/bikuber. Det vil imidlertid være mulig å søke om offentlig tilskudd over ordningen for forebyggende og konfliktdempende tiltak for å forebygge slik skade. Selv om en husdyrart ikke faller inn under definisjonen i utkastet § 3 bokstav b, kan det likevel i særlige tilfeller gis erstatning for rovviltskade, jf. utkastet § 20.

dekke både verdien av det enkelte dyr og følgekostnader. Med «følgekostnader» menes indirekte kostnader som følger av tap av det enkelte dyr og følgekostnader i besetningen. En del kostnadselementer vil som oftest inngå i de samlede kostnadene i forbindelse med rovvilttap. De mest framtrepende følgekostnader er knyttet til økt arbeidsforbruk, konsekvenser for avlsarbeidet ved tap av avlsdyr, vektreduksjoner, kjørekostnader mv.

Til § 3 Definisjoner

Bestemmelsen definerer sentrale ord og begreper i forskriften.

Rovvilt:

Forskriftens virkeområde er avgrenset til skade forårsaket av de fem rovviltartene gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Begrepet defineres på samme måte i dagens forskrifter om erstatning for tap av husdyr og tamrein. Bakgrunnen for avgrensingen er at rovvilterstatningen i prinsippet skal gjelde rovviltarter som kan gjøre betydelig skade på husdyr og tamrein og som har en bestandssituasjon som krever særskilte hensyn for å kunne opprettholde levedyktige bestander i Norge. Foruten de nevnte artene, er det bare havørn som kan tenkes å komme inn under disse kriteriene. Erfaringene tilsier imidlertid at havørn bare i meget sjeldne tilfeller opptrer som skadevolder, og det er derfor ikke grunnlag for å ta arten inn i definisjonen av hvilke rovviltarter som gir rett til erstatning på et generelt grunnlag. Når det likevel kan påvises at havørn har voldt slik skade gjennom undersøkelse i samsvar med utkastet § 11, vil fylkesmannen kunne utbetale erstatning etter utkastet § 21. Den bestemmelsen hjemler at det unntaksvis gis erstatning for skade forårsaket av andre rovviltarter enn de som er nevnt i § 3 bokstav a.

Husdyr:

Begrepet er definert på samme måte som i dagens forskrift om erstatning for tap av husdyr. Hovedprinsippet for avgrensningen er at det er tap for næringsinteresser som baserer sin inntekt på bruk av utmarksbeite som skal erstattes. Videre gjelder prinsippet om at produksjoner hvor det finnes effektive forebyggende tiltak, skal henvises til dette. Arter som for eksempel struts, fjørfe, gris og hjortevilt i oppdrett faller derfor utenfor ordningen. Det samme gjelder rovviltskade på bifolk/bikuber. Det vil imidlertid være mulig å søke om offentlig tilskudd over ordningen for forebyggende og konfliktdempende tiltak for å forebygge slik skade. Selv om en husdyrart ikke faller inn under definisjonen i utkastet § 3 bokstav b, kan det likevel i særlige tilfeller gis erstatning for rovviltskade, jf. utkastet § 20.

Driftsenhet:

Driftsenhetsbegrepet er mest kjent i tilknytning til utøvelse av reindrift, og er også særskilt definert i reindriftsloven. I denne forskriften er begrepet utvidet til også å omfatte eier av eller ansvarlig for husdyr som faller inn under forskriften. Begrepet «foretak» er brukt for å vise til tilsvarende begrepsbruk i reglene om produksjonstilskudd i jordbruket (jf. kommentarene til kapittel II).

Risikoerstatning:

Begrepet risikoerstatning er nytt og nærmere regler om denne typen erstatning finnes i utkastet §§ 8 og 9. Risikoerstatningen skal beregnes med utgangspunkt i risiko for rovviltskade i et område. Erstatningen fastsettes kun for sau og tamrein, jf. utkastet § 8. Det fremgår av utkastet § 9 og kommentarene til denne bestemmelsen hvordan risikoerstatningen vil bli fastsatt. Begrepet «forhånds»erstatning viser til at risikoerstatningen skal utbetales så tidlig som mulig i beitesesongen og reindriftsåret, jf. utkastet § 18.

Risikofaktor:

Risikofaktoren er den faktoren som angir den risikoen som forekomsten av rovvilt utgjør i et område i forhold til i områder uten forekomst av rovvilt. Risikofaktoren brukes for å fastsette risikoerstatningen. Faktoren fastsettes av direktoratet ved forskrift, jf. utkastet § 9. Risikofaktoren beregnes ut fra dokumentert forekomst av rovvilt og dokumentert rovviltskade. «Dokumentert» forekomst av rovvilt vil si at forekomsten er dokumentert gjennom Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt eller dokumentert ved at andre rovviltobservasjoner er godkjent som dokumentert rovviltforekomst av Statens naturoppsyn. «Dokumentert» rovviltskade vil si rovviltskade som av Statens naturoppsyn er vurdert som dokumentert rovviltskade. Skadedokumentasjonen vil måtte bygge på data fra foregående år. Se også kommentarene til § 9.

Til kapittel II Alminnelige krav

Utkastet kapittel II inneholder grunnleggende vilkår som gjelder generelt for alle typer erstatning etter denne forskrift.

For driftsenheter med husdyr er det første grunnvilkåret for å få erstatning for rovviltskade at driftsenheten oppfyller kravene for å motta produksjonstilskudd for husdyr i samsvar med jordbruksavtalen og de reglene som er gitt for gjennomføring av den, jf. § 4 første ledd. I dag er disse reglene nedfelt i forskrift 22. mars 2002 nr. 283 om produksjonstilskudd i jordbruket. Retten til

Driftsenhet:

Driftsenhetsbegrepet er mest kjent i tilknytning til utøvelse av reindrift, og er også særskilt definert i reindriftsloven. I denne forskriften er begrepet utvidet til også å omfatte eier av eller ansvarlig for husdyr som faller inn under forskriften. Begrepet «foretak» er brukt for å vise til tilsvarende begrepsbruk i reglene om produksjonstilskudd i jordbruket (jf. kommentarene til kapittel II).

Risikoerstatning:

Begrepet risikoerstatning er nytt og nærmere regler om denne typen erstatning finnes i utkastet §§ 8 og 9. Risikoerstatningen skal beregnes med utgangspunkt i risiko for rovviltskade i et område. Erstatningen fastsettes kun for sau og tamrein, jf. utkastet § 8. Det fremgår av utkastet § 9 og kommentarene til denne bestemmelsen hvordan risikoerstatningen vil bli fastsatt. Begrepet «forhånds»erstatning viser til at risikoerstatningen skal utbetales så tidlig som mulig i beitesesongen og reindriftsåret, jf. utkastet § 18.

Risikofaktor:

Risikofaktoren er den faktoren som angir den risikoen som forekomsten av rovvilt utgjør i et område i forhold til i områder uten forekomst av rovvilt. Risikofaktoren brukes for å fastsette risikoerstatningen. Faktoren fastsettes av direktoratet ved forskrift, jf. utkastet § 9. Risikofaktoren beregnes ut fra dokumentert forekomst av rovvilt og dokumentert rovviltskade. «Dokumentert» forekomst av rovvilt vil si at forekomsten er dokumentert gjennom Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt eller dokumentert ved at andre rovviltobservasjoner er godkjent som dokumentert rovviltforekomst av Statens naturoppsyn. «Dokumentert» rovviltskade vil si rovviltskade som av Statens naturoppsyn er vurdert som dokumentert rovviltskade. Skadedokumentasjonen vil måtte bygge på data fra foregående år. Se også kommentarene til § 9.

Til kapittel II Alminnelige krav

Til § 4 Hvem har rett til erstatning

Utkastet kapittel II inneholder grunnleggende vilkår som gjelder generelt for alle typer erstatning etter denne forskrift.

Det skal være et klart skille mellom lovpålagte rettigheter om erstatning og framforhandlede rettigheter, nedfelt i gjensidige forpliktende avtaler. Skadene ved tap av dyr er like alvorlige uansett dyreecier og dyreslag. For mest mulig rettferdighet mellom disse, kopierer man ordlyden og kravene i reglene om produksjonstilskudd i jordbruket. Dette er eneste krav til de som driver denne næring, og vil

erstatning knyttes dermed direkte opp til retten til produksjonstilskudd.

Det foreslås at dagens unntak for værringer, sauavslag eller tilsvarende driftsenheter beholdes. Som i dag er kravene for å motta produksjonstilskudd heller ikke aktuelt i forbindelse med erstatning for hund eller hest.

For tamreindrift gjelder et tilsvarende grunnvilkår om at driftsenheten må være berettiget til tilskudd etter reindriftsavtalen. Blant vilkårene for å få slik tilskudd, er at driftsenheten utøver en reindrift som er i samsvar med de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter for næringen, herunder også pålagte tellinger og bestemmelser knyttet til oppfølging av vedtak om høyeste reintall. Disse kravene foreslås uttrykkelig presisert i § 4 annet ledd.

Om en driftsenhet oppfyller kravene for å motta produksjonstilskudd for husdyrhold eller tilskudd til tamreindrift, avgjøres av landbruksmyndighetene. Landbruksmyndighetenes avgjørelse legges til grunn ved miljømyndighetenes vurderinger etter erstatningsforskriften.

Dagens krav om at dyreeieren må ha fast bopel i Norge, foreslås opphevet. Kravet om at driftsenheten må være berettiget til produksjonstilskudd eller tilskudd til tamreindrift i Norge, vil langt på vei sikre at erstatningen kommer norsk dyrehold og tamreindrift til gode. Når det gjelder de tilfeller der det er gjort unntak fra hovedkravet om produksjonstilskudd, dvs. tilfeller der det ikke er tale om landbruksvirksomhet, følger det av EØS-avtalen at visse prinsipper om likebehandling av norske og utenlandske borgere vil gjelde. I praksis vil nok spørsmålet om erstatning i slike tilfeller bare bli aktualisert ved dokumentert rovviltskade på jakt-hund. Omfanget av slike erstatningsutbetalinger antas derfor å bli svært begrenset.

Et annet grunnleggende krav for å kunne få erstatning, er at dyreholdet er i samsvar med dyrevernloven med tilhørende forskrifter, jf. § 5 første ledd. Også dette er en videreføring av tidligere krav. Dyrevernloven forvaltes av Landbruks- og matdepartementet og Mattilsynet, og dyreeieren vil måtte rette seg etter vedtak og retningslinjer gitt av

selvfølgelig være tilstrekkelig for de som driver med rein. For øvrig skal der ikke være noen koblinger mellom denne forskriften og jordbruks-, eller reindriftsavtalen.

Reindriftens eier- og driftsstruktur skiller seg imidlertid fra jordbruket. Mange ektefeller og ungdommer eier rein under eget merke. For å fange opp disse skal den alternative betingelsen for støtte jf. vårt forslag § 4 p.2, være registrert reineier.

Det foreslås at dagens unntak for værringer, sauavslag eller tilsvarende driftsenheter beholdes. Som i dag er kravene for å motta produksjonstilskudd heller ikke aktuelt i forbindelse med erstatning for hund eller hest.

For tamreindrift gjelder et tilsvarende grunnvilkår om at driftsenheten må være berettiget til tilskudd etter reindriftsavtalen. Blant vilkårene for å få slik tilskudd, er at driftsenheten utøver en reindrift som er i samsvar med de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter for næringen, herunder også pålagte tellinger og bestemmelser knyttet til oppfølging av vedtak om høyeste reintall. Disse kravene foreslås uttrykkelig presisert i § 4 annet ledd.

Om en driftsenhet oppfyller kravene for å motta produksjonstilskudd for husdyrhold eller tilskudd til tamreindrift, avgjøres av landbruksmyndighetene. Landbruksmyndighetenes avgjørelse legges til grunn ved miljømyndighetenes vurderinger etter erstatningsforskriften.

Dagens krav om at dyreeieren må ha fast bopel i Norge, foreslås opphevet. Kravet om at driftsenheten må være berettiget til produksjonstilskudd eller tilskudd til tamreindrift i Norge, vil langt på vei sikre at erstatningen kommer norsk dyrehold og tamreindrift til gode. Når det gjelder de tilfeller der det er gjort unntak fra hovedkravet om produksjonstilskudd, dvs. tilfeller der det ikke er tale om landbruksvirksomhet, følger det av EØS-avtalen at visse prinsipper om likebehandling av norske og utenlandske borgere vil gjelde. I praksis vil nok spørsmålet om erstatning i slike tilfeller bare bli aktualisert ved dokumentert rovviltskade på jakt-hund. Omfanget av slike erstatningsutbetalinger antas derfor å bli svært begrenset.

Til § 5 Krav til dyrehold og aktsomhetsplikt

Et annet grunnleggende krav for å kunne få erstatning, er at dyreholdet er i samsvar med dyrevernloven med tilhørende forskrifter, jf. § 5 første ledd. Også dette er en videreføring av tidligere krav. Dyrevernloven forvaltes av Landbruks- og matdepartementet og Mattilsynet, og dyreeieren vil måtte rette seg etter vedtak og retningslinjer gitt av

disse myndigheter.

Det er videre et generelt krav at driftsenheten har handlet aktsomt og gjort det som med rimelighet kan forventes for å avverge eller redusere rovvilt-skade, jf. § 5 annet ledd. Aktsomhetskravet må vurderes i forhold til risikoen for rovviltskade i det aktuelle området, herunder hvilke rovviltarter som opptrer. I områder der det er kjent at rovvilt har gjort skade, må eksempelvis tilsynsfrekvens være høyere enn i områder uten eller med tilfeldig forekomst av rovvilt. Videre er forebygging av sykdommer, snyltedyrr og parasitter viktig for å hindre skade. Dette sikrer at besetningen/flokken består av friske dyr som i større grad kan unngå å bli drept av rovvilt eller gå tapt av andre årsaker. Slipp og innsanking av sau fra utmarksbeite skal tilpasses beitekvalitet, værforhold og rovvilt-situasjon. Den generelle risiko for at sau tapes øker jo lengre dyra går ute på beite utover høsten. Spesielt i områder med bjørn og jerv er det økende sannsynlighet for rovviltskade utover høsten. Driftsenheten er derfor ansvarlig for å sanke inn husdyr ved normal sankedato for området. I tilfeller der husdyr har beitet i utmark etter normal sankedato, skal driftsenheten opplyse om årsaken til at dette har skjedd. Det gis uansett ikke erstatning for tap av sau, geit, storfe og hest som drepes eller skades i perioden 1. november til 1. mai, jf. utkastet § 6. Det forventes at driftsenheten selv tar ansvaret for sine husdyr i vinterperioden. Tap av husdyr grunnet rovvilt i perioden 1. november til 1. mai er følgelig driftsenhetens eget ansvar.

Ansvar for å sette inn tiltak ved ugunstige og/eller uakseptable forhold i utmark ligger hos driftsenheten. Det er naturlig at driftsenheten selv søker råd og/eller faglig hjelp til å løse problemer som oppstår. En hovedmålsetting er å hindre unødvendig lidelse hos husdyr og tamrein. Fylkesmannen

kan gi retningslinjer for hva som er innholdet i aktsomhetsplikten og hva som kan anses som rimelige tiltak, jf. utkastet § 5 annet ledd annet punktum. For eksempel kan det være aktuelt å gi anbefalinger om forebyggende tiltak for neste beitesesong ut fra konkrete skader som har oppstått i forutgående beitesesong. Anbefalingene kan også gjelde tiltak som kan gi dokumentasjon om driften og dermed forbedre beslutningsgrunnlaget.

disse myndigheter.

Det er videre et generelt krav at driftsenheten har handlet aktsomt og gjort det som med rimelighet kan forventes for å avverge eller redusere rovvilt-skade, jf. § 5 annet ledd. Aktsomhetskravet må vurderes i forhold til risikoen for rovviltskade i det aktuelle området, herunder hvilke rovviltarter som opptrer. I områder der det er kjent at rovvilt har gjort skade, må eksempelvis tilsynsfrekvens være høyere enn i områder uten eller med tilfeldig forekomst av rovvilt. Videre er forebygging av sykdommer, snyltedyrr og parasitter viktig for å hindre skade. Dette sikrer at besetningen/flokken består av friske dyr som i større grad kan unngå å bli drept av rovvilt eller gå tapt av andre årsaker. Slipp og innsanking av sau fra utmarksbeite skal tilpasses beitekvalitet, værforhold og rovvilt-situasjon. Den generelle risiko for at sau tapes øker jo lengre dyra går ute på beite utover høsten. Spesielt i områder med bjørn og jerv er det økende sannsynlighet for rovviltskade utover høsten. Driftsenheten er derfor ansvarlig for å sanke inn husdyr ved normal sankedato for området. I tilfeller der husdyr har beitet i utmark etter normal sankedato, skal driftsenheten opplyse om årsaken til at dette har skjedd. Det gis uansett ikke erstatning for tap av sau, geit, storfe og hest som drepes eller skades i perioden 1. november til 1. mai, jf. utkastet § 6. Det forventes at driftsenheten selv tar ansvaret for sine husdyr i vinterperioden. Tap av husdyr grunnet rovvilt i perioden 1. november til 1. mai er følgelig driftsenhetens eget ansvar.

Ansvar for å sette inn tiltak ved ugunstige og/eller uakseptable forhold i utmark ligger hos driftsenheten. Det er naturlig at driftsenheten selv søker råd og/eller faglig hjelp til å løse problemer som oppstår. En hovedmålsetting er å hindre unødvendig lidelse hos husdyr og tamrein. Fylkesmannen

Den regionale rovviltneemnden kan gi retningslinjer for hva som er innholdet i aktsomhetsplikten og hva som kan anses som rimelige tiltak, jf. utkastet § 5 annet ledd annet punktum. For eksempel kan det være aktuelt å gi anbefalinger om forebyggende tiltak for neste beitesesong ut fra konkrete skader som har oppstått i forutgående beitesesong. Anbefalingene kan også gjelde tiltak som kan gi dokumentasjon om driften og dermed forbedre beslutningsgrunnlaget.

Det bør være et klart skille mellom de som utarbeider reglene og retningslinjene og de som forvalter disse. Derfor bør utformingen av alle regler på dette område bli lagt til den regionale rovviltneemnden, mens forvaltningen er en oppgave for

For sau kan dette eksempelvis omfatte dokumentert loggbok for tilsyn, veterinærundersøkelse av besetningen før beiteslipp, minstevekt på lam ved beiteslipp og frist for nedsanking av dyr om høsten. Retningslinjene kan gis generelt til flere eller alle driftsenheter, eller konkret til den enkelte driftsenhet.

I det siste tilfelle kan det i praksis være hensiktsmessig at retningslinjene gis samtidig med vedtak om erstatning etter kapittel III eller IV, men dette er ingen forutsetning etter utkastet § 5.

Siden aktsomhetsplikten er et grunnvilkår for å få erstatning, kan erstatning ikke tildeles når plikten ikke er oppfylt.

Er plikten delvis oppfylt, vil erstatning bare delvis kunne tilkjennes.

Risikoerstatning er en erstatning som fastsettes tidlig i beitesesongen eller reindriftsåret.

Det vil derfor normalt ikke være et tilstrekkelig erfaringsgrunnlag i inneværende sesong eller år for å bedømme om driften har vært i samsvar med dyrevernloven og aktsomhetsplikten. Vurderingen vil da måtte bygge på driftsenhetens virksomhet i foregående beitesesong eller reindriftsår. Dette er presisert i utkastet § 5 tredje ledd.

fylkesmannen

For sau kan dette eksempelvis omfatte dokumentert loggbok for tilsyn, veterinærundersøkelse av besetningen før beiteslipp, minstevekt på lam ved beiteslipp og frist for nedsanking av dyr om høsten. ~~Retningslinjene kan gis generelt til flere eller alle driftsenheter, eller konkret til den enkelte driftsenhet.~~

~~I det siste tilfelle kan det i praksis være hensiktsmessig at retningslinjene gis samtidig med vedtak om erstatning etter kapittel III eller IV, men dette er ingen forutsetning etter utkastet § 5.~~

Siden aktsomhetsplikten er et grunnvilkår for å få erstatning, kan erstatning ikke tildeles når plikten ikke er oppfylt.

Fylkesmannen kan gi rovviltnemndens retningslinjer videre, generelt til flere eller alle driftsenheter / reineiere, eller konkret til den enkelte.

Fylkesmannen kan gi anbefalinger om forebyggende tiltak for neste beitesesong ut fra de konkrete skader som har oppstått i forutgående beitesesong. Anbefalingene kan også gjelde tiltak som kan gi dokumentasjon om driften og dermed forbedre beslutningsgrunnlaget.

Fylkesmannen vurderer hvorvidt pliktene helt eller delvis er oppfylt.

Fylkesmannen fastsetter Risikoerstatning tidlig i beitesesongen eller reindriftsåret.

Det vil derfor normalt ikke være et tilstrekkelig erfaringsgrunnlag i inneværende sesong eller år for å bedømme om driften har vært i samsvar med dyrevernloven og aktsomhetsplikten. Vurderingen vil da måtte bygge på driftsenhetens /reineierens virksomhet i foregående beitesesong eller reindriftsår. Dette er presisert i utkastet § 5 tredje ledd.

Fylkesmannens avgjørelser og skjønn skal i alle deler formuleres skriftlig og forelegges berørt driftsenhet / reineier for uttalelse. Eventuell tvist mellom driftsenheten / reineieren og fylkesmannen bringes til den regionale rovviltnemnden for avgjørelse.

Rovviltnemnden skal også utarbeide en regional forvaltningsplan for rovvilt, og styre tildelingen av midler til gjennomføring av effektive tapseforebyggende tiltak m.v. *Fylkesmannen* vil som i dag være den utøvende myndighet i forhold til konkrete tiltak, herunder fellingsvedtak innenfor de rammer som rovviltnemnden setter.

Til kapittel III Risikoerstatning

Risikoerstatning er et av de tre elementene som etter utkastet § 2 til sammen skal utgjøre erstatningsordningen for rovviltskade, jf. også kommentarene til § 2. Forskriften kapittel III gir nærmere regler om retten til og fastsettingen av risikoerstatning. Det understrekes at også de alminnelige kravene i kapittel II må være oppfylt for å kunne få erstatning etter kapittel III. Denne forskriften skal etter forslaget fastsette de overordnede prinsipper for risikoerstatning, jf. utkastet §§ 8 og 9. Det forutsettes at det utarbeides utfyllende tekniske forskrifter om beregning og fastsetting av risikofaktorer, risikoområder og satser per dyr, jf. utkastet § 9.

Til § 8 Rett til risikoerstatning

Av utkastet § 8 følger at retten til risikoerstatning er begrenset til driftsenheter med sau og tamrein, jf. merknadene til § 2. Driftsenheten har et rettslig krav på risikoerstatning når det er fastsatt en risikofaktor større enn null i området det aktuelle året. Begrepet risikofaktor er definert nærmere i utkastet § 3 bokstav g.

Driftsenheter

i områder der risikofaktoren i det aktuelle året er satt til null, har dette året ikke rett til risikoerstatning. Når risikofaktoren i et år settes til null i et bestemt område, skyldes dette at det ikke er dokumentert noen risiko for rovviltskader i det aktuelle området. Denne situasjonen er imidlertid ikke statisk, og den beregnede risikofaktoren vil kunne variere fra år til år innenfor det samme området.

Retten til risikoerstatning er knyttet til beiteområder for sau eller tamrein, jf. ordlyden i utkastet § 8. Hvordan områdene konkret avgrenses, vil følge av den tekniske forskriften som er nevnt foran.

Til § 9 Beregning av risikoerstatning

Driftsenheten

får utbetalt en risikoerstatning per dyr som er et produkt av en fastsatt risikofaktor og en fastsatt sats per risikopoeng for hhv sau og tamrein, jf. utkastet § 9 første punktum. Satsen etter § 9 vil ikke være den samme som satsen etter § 11 annet ledd. Der er det tale om satsen for *erstatning* per dyr, mens det i § 9 er tale om en *sats per risikopoeng* per dyr. For å finne erstatningsbeløpet per dyr for risikoerstatning, må satsen ganges med risikofaktoren i området.

Forekomsten av rovvalt og tidligere dokumentert rovviltskade sier noe om risikoen for at framtidig rovviltskade kan oppstå, og vil ligge til grunn for fastsetting av risikofaktoren. Risikofaktoren skal

Til kapittel III Risikoerstatning

Risikoerstatning er et av de tre elementene som etter utkastet § 2 til sammen skal utgjøre erstatningsordningen for rovviltskade, jf. også kommentarene til § 2. Forskriften kapittel III gir nærmere regler om retten til og fastsettingen av risikoerstatning. Det understrekes at også de alminnelige kravene i kapittel II må være oppfylt for å kunne få erstatning etter kapittel III. Denne forskriften skal etter forslaget fastsette de overordnede prinsipper for risikoerstatning, jf. utkastet §§ 8 og 9. Det forutsettes at det utarbeides utfyllende tekniske forskrifter om beregning og fastsetting av risikofaktorer, risikoområder og satser per dyr, jf. utkastet § 9.

Til § 8 Rett til risikoerstatning

Av utkastet § 8 følger at retten til risikoerstatning er begrenset til driftsenheter med sau og tamrein, jf. merknadene til § 2. Driftsenheten / reineieren har et rettslig krav på risikoerstatning når det er fastsatt en risikofaktor større enn null i området det aktuelle året. Begrepet risikofaktor er definert nærmere i utkastet § 3 bokstav g.

Driftsenheter / reineiere

i områder der risikofaktoren i det aktuelle året er satt til null, har dette året ikke rett til risikoerstatning. Når risikofaktoren i et år settes til null i et bestemt område, skyldes dette at det ikke er dokumentert noen risiko for rovviltskader i det aktuelle området. Denne situasjonen er imidlertid ikke statisk, og den beregnede risikofaktoren vil kunne variere fra år til år innenfor det samme området.

Retten til risikoerstatning er knyttet til beiteområder for sau eller tamrein, jf. ordlyden i utkastet § 8. Hvordan områdene konkret avgrenses, vil følge av den tekniske forskriften som er nevnt foran.

Til § 9 Beregning av risikoerstatning

Driftsenheten / reneieren

får utbetalt en risikoerstatning per dyr som er et produkt av en fastsatt risikofaktor og en fastsatt sats per risikopoeng for hhv sau og tamrein, jf. utkastet § 9 første punktum. Satsen etter § 9 vil ikke være den samme som satsen etter § 11 annet ledd. Der er det tale om satsen for *erstatning* per dyr, mens det i § 9 er tale om en *sats per risikopoeng* per dyr. For å finne erstatningsbeløpet per dyr for risikoerstatning, må satsen ganges med risikofaktoren i området.

Forekomsten av rovvalt og tidligere dokumentert rovviltskade sier noe om risikoen for at framtidig rovviltskade kan oppstå, og vil ligge til grunn for fastsetting av risikofaktoren. Risikofaktoren skal

fastsettes for et geografisk avgrenset område. Risikofaktoren vil variere fra null i risiko i områder av landet der det ikke er dokumentert forekomst av rovvilt, til høy risikofaktor i områder med fast forekomst av flere rovviltarter. All dokumentert forekomst av rovvilt legges inn i en database, kalt Rovbasen. En viktig kilde for informasjon inn i basen er data fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. I tillegg vil alle undersøkelser av rovdrydrepte kadaver samt spor og spor tegn fra rovvilt som er undersøkt og godkjent av Statens natur- oppsyn, legges inn i basen. Ofte er det opplysninger fra lokalt hold som er kilde til at slike undersøkelser finner sted. Det er derfor en ikke ubetydelig grad av lokal medvirkning inn i det totale kunnskaps- materialet om forekomst av rovvilt som løpende registreres i Rovbasen.

Fastsetting av risikofaktor og avgrensing av områ- der med tilnærmet lik risiko fastsettes som forskrift av Direktoratet for naturforvaltning. I samsvar med forvaltningslovens bestemmelser vil forskriften bli sendt på høring før den vedtas, slik at de som er berørt gis anledning til å uttale seg på forhånd. Selve satsen for risikoerstatning per risikopoeng per dyr fastsettes også av Direktoratet for naturforvalt- ning. Satsen vil imidlertid følge av Stortingets budsjettvedtak og vil derfor ikke være gjenstand for høring.

Når det treffes enkeltvedtak om risikoerstatning for den enkelte driftsenhet, vil det dermed ikke kunne klages over størrelsen på risikofaktoren, avgrensing av risikoområder eller satsen. Heller ikke antallet dyr i besetningen vil være gjenstand for klage etter erstatnings- forskriften. Her vil viltmyndighetene legge til grunn det antallet dyr som jordbruks- eller reindrifts- myndighetene legger til grunn for utbetaling av sine tilskudd. En eventuell klage på antallet dyr må derfor rettes til disse myndighetene.

Til kapittel IV Erstatning for oppstått rovvilt- skade

Utkastet kapittel IV regulerer de to øvrige elemen- tene i erstatningsordningen, erstatning for doku- mentert rovviltsskade og erstatning for udokumentert rovviltsskade, jf. kommentarene til §

fastsettes for et geografisk avgrenset område. Risikofaktoren vil variere fra null i risiko i områder av landet der det ikke er dokumentert forekomst av rovvilt, til høy risikofaktor i områder med fast forekomst av flere rovviltarter. All dokumentert forekomst av rovvilt legges inn i en database, kalt Rovbasen. En viktig kilde for informasjon inn i basen er data fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. I tillegg vil alle undersøkelser av rovdrydrepte kadaver samt spor og spor tegn fra rovvilt som er undersøkt og godkjent av Statens natur- oppsyn, legges inn i basen. Ofte er det opplysninger fra lokalt hold som er kilde til at slike undersøkelser finner sted. Det er derfor en ikke ubetydelig grad av lokal medvirkning inn i det totale kunnskaps- materialet om forekomst av rovvilt som løpende registreres i Rovbasen.

Fastsetting av risikofaktor og avgrensing av områ- der med tilnærmet lik risiko fastsettes som forskrift av Direktoratet for naturforvaltning. I samsvar med forvaltningslovens bestemmelser vil forskriften bli sendt på høring før den vedtas, slik at de som er berørt gis anledning til å uttale seg på forhånd. Selve satsen for risikoerstatning per risikopoeng per dyr fastsettes også av Direktoratet for naturforvalt- ning. Satsen vil imidlertid følge av Stortingets budsjettvedtak og vil derfor ikke være gjenstand for høring.

Når det treffes enkeltvedtak om risikoerstatning for den enkelte driftsenhet / reieneier, vil det dermed ikke kunne klages over størrelsen på risikofaktoren, avgrensing av risikoområder eller satsen. Heller ikke antallet dyr i besetningen vil være gjenstand for klage etter erstatnings- forskriften. ~~Her vil viltmyndighetene legge til grunn det antallet dyr som jordbruks- eller reindrifts- myndighetene legger til grunn for utbetaling av sine tilskudd. En eventuell klage på antallet dyr må derfor rettes til disse myndighetene.~~

Som begrunnet under § 4 skal det ikke være noen automatiske koblinger mellom regler nedfelt i lov eller forskrift, og regler framforhandlet gjennom avtale. I tillegg skal disse og andre regler legge til grunn størst mulig likebehandling. Slik reglene er utformet i forslaget er det kun reindriften som får reelle begrensninger når det gjelder antall dyr på beite. Slike regler er ikke pålagt sauenæringen.

Til kapittel IV Erstatning for oppstått rovvilt- skade

Utkastet kapittel IV regulerer de to øvrige elemen- tene i erstatningsordningen, erstatning for doku- mentert rovviltsskade og erstatning for udokumentert rovviltsskade, jf. kommentarene til §

2.

Forutsetningen for å få erstatning for dokumentert rovviltskade er skaden oppdages (jf. kommentarene til § 10) og vurderes som dokumentert rovviltskade av Statens naturoppsyn (jf. kommentarene til § 11). Anses en skade ikke for å være dokumentert rovviltskade, kan driftsenheten søke om erstatning for *udokumentert rovviltskade*, jf. utkastet §§ 12 til 14. Reglene om erstatning for udokumentert rovviltskade må ses i sammenheng med reglene om risikoerstatning, der det heller ikke er tale om dokumentert rovviltskade. Sammenhengen kommer bl.a. til uttrykk gjennom de vilkår som stilles for å få erstatning for udokumentert rovviltskade (jf. utkastet § 13) og gjennom reglene om fradrag for risikoerstatning (jf. utkastet § 14 annet ledd).

De alminnelige krav i kapittel II må være oppfylt for at driftsenheten skal kunne gjøre krav på erstatning for dokumentert eller udokumentert rovviltskade. Det innebærer bl.a. at erstatning kan nektes eller avkortes når aktsomhetsplikten i § 5 annet ledd ikke er oppfylt.

Til § 10 Varslingsplikt

For å kunne fastslå om en skade på husdyr eller tamrein skal regnes som rovviltskade, er det vesentlig at funn rapporteres så raskt som mulig. Utkastet § 10 fastslår derfor en plikt for driftsenheten til å varsle Statens naturoppsyn så snart det oppdages døde eller skadde dyr. I Finnmark samarbeider Statens naturoppsyn og Reindrifftsforvaltningen om en «Meldingssentral», der den enkelte reineier kan ringe og melde fra om funn av kadaver. Meldingene følges deretter opp av personell fra Statens naturoppsyn som sjekker funnene i felt. Driftsenheter som unnlater å melde om funn av kadavre og skadde dyr, forhindrer også andre brukere i samme område og forvaltningsmyndigheter i å avdekke rovviltskade, og i å iverksette tiltak for å avverge rovviltskade.

Til § 11 Erstatning for dokumentert rovviltskade

Det ytes full erstatning for husdyr og tamrein som er dokumentert drept eller skadet av rovvilt. Det er Statens naturoppsyn som skal stå ansvarlig for skadedokumentasjon og vurderinger i tilknytning til denne. Slik skadedokumentasjon gjennomføres i henhold til retningslinjer gjeldende for Statens

2.

Forutsetningen for å få erstatning for dokumentert rovviltskade er skaden oppdages (jf. kommentarene til § 10) og vurderes som dokumentert rovviltskade av Statens naturoppsyn (jf. kommentarene til § 11). Anses en skade ikke for å være dokumentert rovviltskade, kan driftsenheten / reineieren søke om erstatning for *udokumentert rovviltskade*, jf. utkastet §§ 12 til 14. Reglene om erstatning for udokumentert rovviltskade må ses i sammenheng med reglene om risikoerstatning, der det heller ikke er tale om dokumentert rovviltskade. Sammenhengen kommer bl.a. til uttrykk gjennom de vilkår som stilles for å få erstatning for udokumentert rovviltskade (jf. utkastet § 13) og gjennom reglene om fradrag for risikoerstatning (jf. utkastet § 14 annet ledd).

De alminnelige krav i kapittel II må være oppfylt for at driftsenheten / reineieren skal kunne gjøre krav på erstatning for dokumentert eller udokumentert rovviltskade. Det innebærer bl.a. at erstatning kan nektes eller avkortes når aktsomhetsplikten i § 5 annet ledd ikke er oppfylt.

Til § 10 Varslingsplikt

For å kunne fastslå om en skade på husdyr eller tamrein skal regnes som rovviltskade, er det vesentlig at funn rapporteres så raskt som mulig. Utkastet § 10 fastslår derfor en plikt for driftsenheten til å varsle Statens naturoppsyn så snart det oppdages døde eller skadde dyr. I Finnmark samarbeider Statens naturoppsyn og Reindrifftsforvaltningen om en «Meldingssentral», der den enkelte reineier kan ringe og melde fra om funn av kadaver. Meldingene følges deretter opp av personell fra Statens naturoppsyn som sjekker funnene i felt. Driftsenheter som unnlater å melde om funn av kadavre og skadde dyr, forhindrer også andre brukere i samme område og forvaltningsmyndigheter i å avdekke rovviltskade, og i å iverksette tiltak for å avverge rovviltskade.

Alle forskrifter bør i størst mulig omfang være like for alle. Dersom "meldesentral" blir vurdert å være et riktig tiltak skal det gjelde for alle dyreslag og for alle områder i landet.

Til § 11 Erstatning for dokumentert rovviltskade

Det ytes full erstatning for husdyr og tamrein som er dokumentert drept eller skadet av rovvilt. Det er Statens naturoppsyn som skal stå ansvarlig for skadedokumentasjon og vurderinger i tilknytning til denne. Slik skadedokumentasjon gjennomføres i henhold til retningslinjer gjeldende for Statens

naturoppsyn. Kun kadavre som er nærmere undersøkt av kvalifisert rovviltpersonell, eller der det er fremlagt foto/filmmateriale som er vurdert av kvalifisert rovviltpersonell, kan gis vurderingskategori "dokumentert".

Med dokumentert rovviltskade menes tilfeller der det er mer sannsynlig at rovvilt alene er årsak til tapet enn alle andre årsaker til sammen. Konkrete funn på dyret og åstedet tilsier altså at det er mer enn 50 % sannsynlighet for at rovvilt har drept eller skadet husdyr eller tamrein. I forbindelse med undersøkelse av skadetilfellet vil dette innebære at undersøkelsen konkluderer med "dokumentert" eller "antatt" rovvilt som skadevolder. I forskriftens begrepsbruk regnes både dokumentert og antatt rovviltskade som «dokumentert» rovviltskade.

Unntaksvis kan Statens naturoppsyn etter melding om skade i et område av ressursmessige grunner velge å ikke foreta en nærmere befarings på åstedet, for eksempel i tilfeller der det allerede er dokumentert flere skadetilfeller grunnet rovvilt i det samme området. I slike tilfeller vil det nye skadetilfellet bli klassifisert som «antatt» rovviltskade med rett til erstatning. Statens naturoppsyns vurdering er en såkalt prosessledende beslutning, som ikke kan påklages (om klagerett se nedenfor og kommentarene til §§ 12 og 22).

Når Statens naturoppsyn har vurdert en skade som "dokumentert rovviltskade" meldes omfanget av den dokumenterte rovviltskaden til fylkesmannen, som deretter fastsetter erstatningen i henhold til den gjeldende satsen per dyr. Statens naturoppsyn gir også melding til fylkesmannen når en skade er vurdert men ikke ansett som dokumentert rovviltskade. Fylkesmannen vil normalt følge Statens naturoppsyns vurdering. Det kan likevel være grunner til at fylkesmannen kommer til en annen konklusjon, f.eks. når det er framkommet tungtveiende nye momenter i saken etter at Statens naturoppsyn foretok sine vurderinger.

Det kreves ikke noen nærmere søknad for å få utbetalt erstatning for dokumentert rovviltskade. Fylkesmannens erstatningsfastsetting vil likevel

naturoppsyn. Kun kadavre som er nærmere undersøkt av kvalifisert rovviltpersonell, eller der det er fremlagt foto/filmmateriale som er vurdert av kvalifisert rovviltpersonell, kan gis vurderingskategori "dokumentert".

Med dokumentert rovviltskade menes tilfeller der det er mer sannsynlig at rovvilt alene er årsak til tapet enn alle andre årsaker til sammen. Konkrete funn på dyret og åstedet tilsier altså at det er mer enn 50 % sannsynlighet for at rovvilt har drept eller skadet husdyr eller tamrein. I forbindelse med undersøkelse av skadetilfellet vil dette innebære at undersøkelsen konkluderer med "dokumentert" eller "antatt" rovvilt som skadevolder. I forskriftens begrepsbruk regnes både dokumentert og antatt rovviltskade som «dokumentert» rovviltskade.

Unntaksvis kan Statens naturoppsyn etter melding om skade i et område av ressursmessige grunner velge å ikke foreta en nærmere befarings på åstedet, for eksempel i tilfeller der det allerede er dokumentert flere skadetilfeller grunnet rovvilt i det samme området. I slike tilfeller vil det nye skadetilfellet bli klassifisert som «antatt» rovviltskade med rett til erstatning. Statens naturoppsyns vurdering er en såkalt prosessledende beslutning, som ikke kan påklages (om klagerett se nedenfor og kommentarene til §§ 12 og 22).

Når Statens naturoppsyn har vurdert en skade som "dokumentert rovviltskade" meldes omfanget av den dokumenterte rovviltskaden til fylkesmannen, som deretter fastsetter erstatningen i henhold til den gjeldende satsen per dyr. Statens naturoppsyn gir også melding til fylkesmannen når en skade er vurdert men ikke ansett som dokumentert rovviltskade. ~~Fylkesmannen vil normalt følge Statens naturoppsyns vurdering. Det kan likevel være grunner til at fylkesmannen kommer til en annen konklusjon, f.eks. når det er framkommet tungtveiende nye momenter i saken etter at Statens naturoppsyn foretok sine vurderinger.~~

Det må være et ubetinget krav at dokumenterte skader også blir behandlet som dette. Dersom det oppstår et eventuelt behov for omklassifisering skal dette foretas av samme instansen som foretok den første vurderingen. Dyreeierne skal kunne føle seg helt trygge på at alle skader blir vurdert seriøst og ikke vurdert eller endret fordi der dukker opp diffuse hensyn som ikke er mulige å prøve i ettertid.

Det kreves ikke noen nærmere søknad for å få utbetalt erstatning for dokumentert rovviltskade. Fylkesmannens erstatningsfastsetting vil likevel

være et enkeltvedtak som kan påklages. Slik klage kan for eksempel være aktuell når fylkesmannen mener at et av grunnvilkårene i kapittel II ikke er oppfylt, og derfor har avkortet eller satt erstatningen ned til null.

Når det gjelder skade som ikke er ansett for å være dokumentert rovviltskade, vil driftsenheten

ha mulighet til å søke om erstatning for udokumentert rovviltskade, jf. nedenfor.

Satser for erstatning av dokumentert rovviltskade fastsettes av Direktoratet for naturforvaltning i samråd med reindriftsforvaltningen med bakgrunn i beregninger foretatt av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF).

Satsen har karakter av forskrift og vil dermed ikke være gjenstand for klage.

Erstatning for hunder skjer etter fullverdiprinsippet og baseres på bruksverdi. Det er et grunnvilkår at hunden må være ID-merket med chips eller øretatovering, jf. utkastet § 7. Det ytes full erstatning når hunden dør eller må avlives av dyrevernensyn. Når hunden får varig nedsatt bruksverdi ytes 50 prosent erstatning. Dokumenterte veterinærutgifter erstattes med inntil kr. 15.000.

Eventuell utbetaling fra forsikringsselskap kommer til fradrag i erstatningsbeløpet.

For jakthunder fastsettes erstatningssatsene i tråd med verdiskalaen som gjelder for Norges Jeger- og Fiskerforbunds jakthundforsikring. For gjeterhunder og vokterhunder benyttes gjenanskaffelsesverdi med tillegg for bruksverdi etter tilsvarende prinsipper. Eventuelt offentlig tilskudd til anskaffelse og opplæring av hunden kommer til fradrag i erstatningsbeløpet.

Til § 12 Søknad om erstatning for udokumentert rovviltskade

For skade som ikke erstattes som dokumentert rovviltskade etter utkastet § 11, kan driftsenheten

søke om erstatning for udokumentert rovviltskade, jf. utkastet § 12 første ledd. Forutsetningen for å få slik erstatning, er at et av vilkårene i utkastet § 13 er oppfylt (se kommentarene nedenfor). Avgjørelsen om hvor mange dyr som eventuelt skal erstattes, treffes deretter av erstatningsmyndigheten ved utøvelse av skjønn, der det særlig legges vekt på de hensyn som er oppregnet i utkastet § 14 (se kommentarene til den paragrafen). Som ved risikoerstatning og erstatning for dokumentert rovviltskade, må også de alminnelige krav i kapittel II

være et enkeltvedtak som kan påklages. Slik klage kan for eksempel være aktuell når fylkesmannen mener at et av grunnvilkårene i kapittel II ikke er oppfylt, og derfor har avkortet eller satt erstatningen ned til null.

Når det gjelder skade som ikke er ansett for å være dokumentert rovviltskade, vil driftsenheten / reineieren

ha mulighet til å søke om erstatning for udokumentert rovviltskade, jf. nedenfor.

Satser for erstatning av dokumentert rovviltskade fastsettes av Direktoratet for naturforvaltning, i samråd med reindriftsforvaltningen med bakgrunn i beregninger foretatt av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF).

Prinsippene for beregning av erstatningssatsene skal være de samme for alle dyreslag.

Satsen har karakter av forskrift og vil dermed ikke være gjenstand for klage.

Erstatning for hunder skjer etter fullverdiprinsippet og baseres på bruksverdi. Det er et grunnvilkår at hunden må være ID-merket med chips eller øretatovering, jf. utkastet § 7. Det ytes full erstatning når hunden dør eller må avlives av dyrevernensyn. Når hunden får varig nedsatt bruksverdi ytes 50 prosent erstatning. Dokumenterte veterinærutgifter erstattes med inntil kr. 15.000.

Eventuell utbetaling fra forsikringsselskap kommer til fradrag i erstatningsbeløpet.

For jakthunder fastsettes erstatningssatsene i tråd med verdiskalaen som gjelder for Norges Jeger- og Fiskerforbunds jakthundforsikring. For gjeterhunder og vokterhunder benyttes gjenanskaffelsesverdi med tillegg for bruksverdi etter tilsvarende prinsipper. Eventuelt offentlig tilskudd til anskaffelse og opplæring av hunden kommer til fradrag i erstatningsbeløpet.

Til § 12 Søknad om erstatning for udokumentert rovviltskade

For skade som ikke erstattes som dokumentert rovviltskade etter utkastet § 11, kan driftsenheten / reineieren

søke om erstatning for udokumentert rovviltskade, jf. utkastet § 12 første ledd. Forutsetningen for å få slik erstatning, er at et av vilkårene i utkastet § 13 er oppfylt (se kommentarene nedenfor). Avgjørelsen om hvor mange dyr som eventuelt skal erstattes, treffes deretter av erstatningsmyndigheten ved utøvelse av skjønn, der det særlig legges vekt på de hensyn som er oppregnet i utkastet § 14 (se kommentarene til den paragrafen). Som ved risikoerstatning og erstatning for dokumentert rovviltskade, må også de alminnelige krav i kapittel II

være oppfylt.

Det kan søkes om erstatning for udokumentert rovviltskade både for dyr der Statens naturoppsyn og fylkesmannen har konkludert med at en skade som er undersøkt ikke kan regnes som dokumentert rovviltskade, og for dyr der det ikke er foretatt skadeundersøkelse fordi skaden ikke har vært oppdaget før ved innsankingen.

Fylkesmannen vil dermed treffe enkeltvedtak både om hvor mange dyr som erstattes som dokumentert rovviltskade (§ 11) og om hvor mange dyr som – etter søknad – erstattes som udokumentert rovviltskade (§§ 12 til 14). Mener driftsenheten

at flere dyr burde vært erstattet som dokumentert rovviltskade, kan dette tas opp gjennom en klage, jf. utkastet § 22. Fylkesmannen kan knytte vilkår til enkeltvedtak i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper.

I følge annet ledd er det er en forutsetning at driftsenheten har gitt de opplysninger som er påkrevd for å underbygge kravet om erstatning. Normalt vil det være tilstrekkelig å fylle ut et fastsatt søknadsskjema, jf. utkastet § 16 annet ledd og § 17 annet ledd,

med nødvendige vedlegg og dokumentasjon.

Driftsenheten

plikter imidlertid straks å gi melding om endrede forhold som kan ha betydning for saken etter at søknaden er sendt, for eksempel at savnede dyr det er søkt erstatning for, har kommet til rette. Dersom erstatningsmyndigheten finner det påkrevd med ytterligere opplysninger, herunder opplysninger til statistiske formål, er driftsenheten pliktig til å bidra med slike opplysninger utover de krav som er nedfelt i søknadsskjemaet.

Til § 13 Vilkår for erstatning for udokumentert rovviltskade

Utkastet § 13 slår fast i hvilke tilfeller det kan gis erstatning for udokumentert rovviltskade. Vilårene i bokstavene a og b er alternative vilkår, det vil si at det er tilstrekkelig at ett av dem er oppfylt.

Situasjoner der skaden oppstår i et område der risikofaktoren er satt til null eller der det ikke er registrert fast forekomst av den aktuelle arten (bokstav a).

Dette vil i hovedsak omfatte områder der risikofaktoren er satt til null, og der det følgelig ikke gis risikoerstatning. Eventuelle tap i dette området erstattes gjennom erstatning for dokumentert rovviltskade og skjønsmessig erstatning for udokumentert rovviltskade. Skade forårsaket av streifindivider av ulv og bjørn i områder uten fast forekomst av disse artene vil være et eksempel

være oppfylt.

Det kan søkes om erstatning for udokumentert rovviltskade både for dyr der Statens naturoppsyn og fylkesmannen har konkludert med at en skade som er undersøkt ikke kan regnes som dokumentert rovviltskade, og for dyr der det ikke er foretatt skadeundersøkelse fordi skaden ikke har vært oppdaget før ved innsankingen.

Fylkesmannen vil dermed treffe enkeltvedtak både om hvor mange dyr som erstattes som dokumentert rovviltskade (§ 11) og om hvor mange dyr som – etter søknad – erstattes som udokumentert rovviltskade (§§ 12 til 14). Mener driftsenheten / rein-eieren

at flere dyr burde vært erstattet som dokumentert rovviltskade, kan dette tas opp gjennom en klage, jf. utkastet § 21. Fylkesmannen kan knytte vilkår til enkeltvedtak i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper.

I følge annet ledd er det er en forutsetning at driftsenheten har gitt de opplysninger som er påkrevd for å underbygge kravet om erstatning. Normalt vil det være tilstrekkelig å fylle ut et fastsatt søknadsskjema, jf. utkastet § 16 annet ledd og § 17 annet ledd,

med nødvendige vedlegg og dokumentasjon.

Driftsenheten / reieneieren

plikter imidlertid straks å gi melding om endrede forhold som kan ha betydning for saken etter at søknaden er sendt, for eksempel at savnede dyr det er søkt erstatning for, har kommet til rette. Dersom erstatningsmyndigheten finner det påkrevd med ytterligere opplysninger, herunder opplysninger til statistiske formål, er driftsenheten / reieneieren pliktig til å bidra med slike opplysninger utover de krav som er nedfelt i søknadsskjemaet.

Til § 13 Vilkår for erstatning for udokumentert rovviltskade

Utkastet § 13 slår fast i hvilke tilfeller det kan gis erstatning for udokumentert rovviltskade. Vilårene i bokstavene a og b er alternative vilkår, det vil si at det er tilstrekkelig at ett av dem er oppfylt.

Situasjoner der skaden oppstår i et område der risikofaktoren er satt til null eller der det ikke er registrert fast forekomst av den aktuelle arten (bokstav a).

Dette vil i hovedsak omfatte områder der risikofaktoren er satt til null, og der det følgelig ikke gis risikoerstatning. Eventuelle tap i dette området erstattes gjennom erstatning for dokumentert rovviltskade og skjønsmessig erstatning for udokumentert rovviltskade. Skade forårsaket av streifindivider av ulv og bjørn i områder uten fast forekomst av disse artene vil være et eksempel

som kommer inn under denne beskrivelsen.
Situasjoner der driftsenheten, til tross for at det er gjennomført forebyggende tiltak med dokumentert skadereduserende effekt, likevel har skade som ikke kan dokumenteres som rovviltskade (bokstav b).

Erfaringen viser at rovvilt kan forårsake skade på husdyr og tamrein på tross av at forebyggende tiltak er gjennomført. I disse tilfellene må det legges fram dokumentasjon på at forebyggende tiltak med dokumentert skadereduserende effekt er gjennomført. Slike tiltak vil være de tiltak som er berettiget tilskudd i henhold til «Regelverk for tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovviltskader». En forutsetning for å gi slikt tilskudd til driftsenheten er at tiltakene med stor sannsynlighet kan forventes å ha en direkte skadereduserende effekt. Dette innebærer at tiltak som for eksempel omfatter utvidet tilsynsaktivitet alene ikke er tilstrekkelig.

Til § 14 Fastsetting av erstatning for udokumentert rovviltskade

Erstatning for udokumentert rovviltskade fastsettes av erstatningsmyndigheten ved skjønn. Ved skjønnsutøvelsen skal det tas hensyn til momentene i første ledd. Opplistingen er ikke uttømmende. De hensyn som vektlegges må imidlertid være relevante sett i forhold til formålet med forskriften.

Bokstav a

I et beiteområde hvor rovvilt er påvist som skadevolder ved undersøkelse etter § 11, kan skade som i tid og sted kan knyttes opp mot dokumentert rovviltskade erstattes.

Bokstav b

Fordelingen av skade mellom voksne dyr og lam/kalver i en sauebesetning eller tamreinflokk, samt tidspunktet for når skaden skjedde, kan bidra til å sannsynliggjøre skadevoldende art selv om skadedokumentasjon etter § 11 ikke foreligger. Erfaringsmessig vil skade som skyldes de ulike rovviltartene oppstå til noe ulike tidspunkt og ramme ulike deler av besetningen/ flokken.

Gaupe: Skade skjer i hovedsak jevnt utover beitesesongen, og skade kan oppstå kort tid etter beiteslipp. Fordelingen av skade mellom voksne sauer og lam er sjelden høyere enn forholdet 1:5. Gaupe-skade på rein oppstår fortrinnsvis på kalver.

Jerv: Skade skjer i hovedsak etter 1. august og med økende skadefrekvens utover siste del av beitesesongen. Fordelingen av skader mellom voksne sauer og lam er sjelden høyere enn forholdet 1:5. Tilsvarende vil det under normale forhold

som kommer inn under denne beskrivelsen.
Situasjoner der driftsenheten /reineieren, til tross for at det er gjennomført forebyggende tiltak med dokumentert skadereduserende effekt, likevel har skade som ikke kan dokumenteres som rovviltskade (bokstav b).

Erfaringen viser at rovvilt kan forårsake skade på husdyr og tamrein på tross av at forebyggende tiltak er gjennomført. I disse tilfellene må det legges fram dokumentasjon på at forebyggende tiltak med dokumentert skadereduserende effekt er gjennomført. Slike tiltak vil være de tiltak som er berettiget tilskudd i henhold til «Regelverk for tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovviltskader». En forutsetning for å gi slikt tilskudd til driftsenheten / reineieren er at tiltakene med stor sannsynlighet kan forventes å ha en direkte skadereduserende effekt. Dette innebærer at tiltak som for eksempel omfatter utvidet tilsynsaktivitet alene ikke er tilstrekkelig.

Til § 14 Fastsetting av erstatning for udokumentert rovviltskade

Erstatning for udokumentert rovviltskade fastsettes av erstatningsmyndigheten ved skjønn. Ved skjønnsutøvelsen skal det tas hensyn til momentene i første ledd. Opplistingen er ikke uttømmende. De hensyn som vektlegges må imidlertid være relevante sett i forhold til formålet med forskriften.

Bokstav a

I et beiteområde hvor rovvilt er påvist som skadevolder ved undersøkelse etter § 11, kan skade som i tid og sted kan knyttes opp mot dokumentert rovviltskade erstattes.

Bokstav b

Fordelingen av skade mellom voksne dyr og lam/kalver i en sauebesetning eller tamreinflokk, samt tidspunktet for når skaden skjedde, kan bidra til å sannsynliggjøre skadevoldende art selv om skadedokumentasjon etter § 11 ikke foreligger. Erfaringsmessig vil skade som skyldes de ulike rovviltartene oppstå til noe ulike tidspunkt og ramme ulike deler av besetningen/ flokken.

Gaupe: Skade skjer i hovedsak jevnt utover beitesesongen, og skade kan oppstå kort tid etter beiteslipp. Fordelingen av skade mellom voksne sauer og lam er sjelden høyere enn forholdet 1:5. Gaupe-skade på rein oppstår fortrinnsvis på kalver.

Jerv: Skade skjer i hovedsak etter 1. august og med økende skadefrekvens utover siste del av beitesesongen. Fordelingen av skader mellom voksne sauer og lam er sjelden høyere enn forholdet 1:5. Tilsvarende vil det under normale forhold

være slik at hoveddelen av jerveskade på rein skjer på kalver. Under spesielle forhold på vinteren vil også andre kategorier rein kunne bli drept.

Bjørn: Skade kan skje gjennom hele beitesesongen, men stor skade skjer fortrinnsvis i første del av beitesesongen. Det er også vanlig med økende skadefrekvens i siste del av beitesesongen. Det er i hovedsak voksne sauer som blir drept. Tapte lam som følge av at morddyret drepes kan være en følge av skaden. Det kan oppstå tilfeller med mange skadde dyr. Bjørneskade på rein er sjelden og rammer i første rekke i tilknytning til kalvingstiden. Bjørn kan også opptre som skadevolder på storfe og hest.

Ulv: Skade kan skje i hele beitesesongen. Det kan oppstå stor skade over kort tid med mange drepte og skadde dyr. I hovedsak blir lam angrepet, men fordelingen kan variere. Ulv er den vanligste skadevolder på hund. Ulveskade på rein rammer tilsynelatende tilfeldig i flokken.

Kongeørn: Skader skjer i hovedsak tidlig i beitesesongen på lam under 12-15 kg, men kongeørn kan også i enkelte tilfeller angripe og drepe/skade voksne sauer. Det bør være minst ett dokumentert skadetilfelle ved undersøkelse etter § 11 innenfor et beiteområde før erstatning kan tilkjennes. Voksne dyr bør ikke erstattes uten at kongeørn er dokumentert som skadevolder gjennom undersøkelse av gjenfunnet dyr. Kongeørnskader på rein er trolig mest vanlig i tilknytning til kalvingstiden og rammer nyfødte og små kalver. Voksne dyr i dårlig kondisjon på vinterbeite kan også rammes.

Bokstav c

I situasjon b i § 13 er det krav om at forebyggende tiltak er gjennomført. Hvordan forebyggende tiltak er gjennomført (hvilke tiltak, omfang, hvilken innsats som er lagt ned med mer) blir en del av skønnsvurderingen etter dette ledd. Kravet er at driftsenheten har gjennomført forebyggende tiltak med dokumentert tapsreducerende effekt, vurdert i forhold til den beregnede risikoen for rovviltskade i det aktuelle området. Det er driftsenheten som har ansvar for å dokumentere den tapsreducerende effekten.

For tiltak som går utover det som med rimelighet kan forventes iverksatt av den enkelte driftsenhet, kan det offentlige stille midler til rådighet til aktuelle

være slik at hoveddelen av jerveskade på rein skjer på kalver. Under spesielle forhold på vinteren vil også andre kategorier rein kunne bli drept.

Bjørn: Skade kan skje gjennom hele beitesesongen, men stor skade skjer fortrinnsvis i første del av beitesesongen. Det er også vanlig med økende skadefrekvens i siste del av beitesesongen. Det er i hovedsak voksne sauer som blir drept. Tapte lam som følge av at morddyret drepes kan være en følge av skaden. Det kan oppstå tilfeller med mange skadde dyr. Bjørneskade på rein er sjelden og rammer i første rekke i tilknytning til kalvingstiden. Bjørn kan også opptre som skadevolder på storfe og hest.

Ulv: Skade kan skje i hele beitesesongen. Det kan oppstå stor skade over kort tid med mange drepte og skadde dyr. I hovedsak blir lam angrepet, men fordelingen kan variere. Ulv er den vanligste skadevolder på hund. Ulveskade på rein rammer tilsynelatende tilfeldig i flokken.

Kongeørn: Skader skjer i hovedsak tidlig i beitesesongen på lam under 12-15 kg, men kongeørn kan også i enkelte tilfeller angripe og drepe/skade voksne sauer. Det bør være minst ett dokumentert skadetilfelle ved undersøkelse etter § 11 innenfor et beiteområde før erstatning kan tilkjennes. Voksne dyr bør ikke erstattes uten at kongeørn er dokumentert som skadevolder gjennom undersøkelse av gjenfunnet dyr. Kongeørnskader på rein er trolig mest vanlig i tilknytning til kalvingstiden og rammer nyfødte og små kalver. Voksne dyr i dårlig kondisjon på vinterbeite kan også rammes.

Bokstav c

I situasjon b i § 13 er det krav om at forebyggende tiltak er gjennomført. Hvordan forebyggende tiltak er gjennomført (hvilke tiltak, omfang, hvilken innsats som er lagt ned med mer) blir en del av skønnsvurderingen etter dette ledd. Kravet er at driftsenheten har gjennomført forebyggende tiltak med dokumentert tapsreducerende effekt, vurdert i forhold til den beregnede risikoen for rovviltskade i det aktuelle området. Det er driftsenheten som har ansvar for å dokumentere den tapsreducerende effekten.

Utarbeidelse av retningslinjene for forebyggende tiltak er tillagt de regionale rovviltnemndene, jf. St.meld. nr.15 (2003-2004), pkt 6.1.2 og 6.1.2.1. Derfor skal de regionale rovviltnemndene også ha ansvaret for å vurdere de eventuelle effektene av disse tiltakene.

For tiltak som går utover det som med rimelighet kan forventes iverksatt av den enkelte driftsenhet, kan det offentlige stille midler til rådighet til aktuelle

forebyggende tiltak etter søknad, jf. «Regelverk for tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovviltskader.» Når tilskudd til forebyggende tiltak er gitt, er driftsenheten pliktig til å gjennomføre tiltak etter de avtaler som er inngått. Dersom driftsenheten etter at en slik avtale er inngått likevel ikke følger opp de avtalte tiltak, vil vurderingen etter § 14 normalt føre til at erstatning ikke gis eller at beløpet avkortes. Driftsenheten vil i et slikt tilfelle vanligvis heller ikke ha oppfylt aktsomhetsplikten etter § 5.

Annet ledd:

Erstatning etter §§ 12-14 skal dekke tap utover det som allerede er erstattet etter kapittel III eller § 11. I de tilfeller der det gis erstatning for udokumentert rovviltskade må det derfor gjøres en avregning i forhold til eventuelt utmålt risikoerstatning og erstatning for dokumenterte skader.

Innenfor de ulike beiteområder vil tap av andre årsaker som ulykker, sykdom, parasitter, trafikku-lykker o.s.v. ha ulikt omfang, men må forventes i de aller fleste besetninger eller flokker. Dette er tilfeller som innenfor saueneieringen betegnes som "normaltap". Denne andelen vil utgjøre en viktig del av grunnlaget ved utmåling av den skjønns-merste erstatningen etter § 14.

Tredje ledd

Erstatning for udokumentert rovviltskade ytes etter de samme satser som for dokumentert rovviltskade, jf. § 11 annet ledd.

Til § 15 Forholdet til risikoerstatning etter kapittel III

Retten til erstatning for dokumentert og udokumentert rovviltskade gjelder uavhengig av retten til risikoerstatning. Siden risikoerstatning også er en erstatning for udokumentert rovvilt-skade, skal imidlertid denne erstatningen komme til fratrekk i erstatning for udokumentert rovviltskade. Vilkårene i § 13 vil likevel sikre at de to erstatningsordningene for udokumentert rovvilt-skade utfyller hverandre på en hensiktsmessig måte.

Til kapittel V Administrasjon og øvrige be- stemmelser

Til § 16 Søknadsskjema og søknadsfrist for erstatning for husdyr

forebyggende tiltak etter søknad, jf. «Regelverk for tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovviltskader.» Når tilskudd til forebyg-
gende tiltak er gitt, er driftsenheten / reiseieren pliktig til å gjennomføre tiltak etter de avtaler som er inngått. Dersom driftsenheten / reiseieren etter at en slik avtale er inngått likevel ikke følger opp de avtalte tiltak, vil vurderingen etter § 14 normalt føre til at erstatning ikke gis eller at beløpet avkortes. Driftsenheten / reiseieren vil i et slikt tilfelle vanligvis heller ikke ha oppfylt aktsomhetsplikten etter § 5.

Annet ledd:

Erstatning etter §§ 12-14 skal dekke tap utover det som allerede er erstattet etter kapittel III eller § 11. I de tilfeller der det gis erstatning for udokumentert rovviltskade må det derfor gjøres en avregning i forhold til eventuelt utmålt risikoerstatning og erstatning for dokumenterte skader.

Innenfor de ulike beiteområder vil tap av andre årsaker som ulykker, sykdom, parasitter, trafikku-lykker o.s.v. ha ulikt omfang, men må forventes i de aller fleste besetninger eller flokker. Dette er tilfeller som innenfor saueneieringen betegnes som "normaltap". Denne andelen vil utgjøre en viktig del av grunnlaget ved utmåling av den skjønns-merste erstatningen etter § 14.

Tredje ledd

Erstatning for udokumentert rovviltskade ytes etter de samme satser som for dokumentert rovviltskade, jf. § 11 annet ledd.

Til § 15 Forholdet til risikoerstatning etter kapittel III

Retten til erstatning for dokumentert og udokumentert rovviltskade gjelder uavhengig av retten til risikoerstatning. Siden risikoerstatning også er en erstatning for udokumentert rovvilt-skade, skal imidlertid denne erstatningen komme til fratrekk i erstatning for udokumentert rovviltskade. Vilkårene i § 13 vil likevel sikre at de to erstatningsordningene for udokumentert rovvilt-skade utfyller hverandre på en hensiktsmessig måte.

Til kapittel V Administrasjon og øvrige be- stemmelser

Til § 16 Søknadsskjema og søknadsfrist for erstatning for husdyr

Første ledd

Krav om *risikoerstatning* fremmes gjennom eget søknadsskjema med søknadsfrist 20. januar.

Av husdyrartene nevnt i § 3 bokstav b, omfatter risikoerstatningen kun sau. Fylkesmannen treffer vedtak om og utbetaler risikoerstatning i henhold til fristen etter § 18.

Annet ledd

Søknad om erstatning for udokumentert rovvilt-skade skal fremmes av den enkelte driftsenhet

på særskilt søknadsskjema fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning. Søknaden sendes fylkesmannen med frist 1. november i skadeåret.

Dersom det skal være mulig for fylkesmannen å ferdigstille saksbehandlingen innenfor tapsåret, er det avgjørende at søknadsfristen overholdes. Det kan imidlertid være situasjoner som gjør det vanskelig for driftsenheten

å overholde fristen. I slike tilfeller må driftsenheten

ta kontakt med fylkesmannen for å bli enige om den videre prosedyre for innsending av søknadsskjema. Søknader som kommer inn etter fristen skal avvises dersom forsinket innlevering ikke er avtalt med fylkesmannen før fristen.

Det er ikke nødvendig for driftsenheten å søke om erstatning for tap ved dokumentert rovviltskade på husdyr.

Her er det tilstrekkelig at Statens naturoppsyn er varslet om og har vurdert skaden, eller eventuelt har vurdert skaden av eget tiltak. Statens naturoppsyns vurdering oversendes deretter til fylkesmannen, som treffer vedtak om erstatning uten nærmere søknad.

Til § 17 Søknadsskjema og søknadsfrist for erstatning for tamrein

Første ledd

Krav om *risikoerstatning* fremmes gjennom eget søknadsskjema med søknadsfrist 1. april, og sendes reindriftsforvaltningen. Reindriftsforvaltningen kvalitetssikrer reintallsopplysningene gitt i Melding om reindrift og videresender de aktuelle opplysninger til fylkesmannen.

Risikoerstatningen fastsettes og utbetales av fylkesmannen direkte til den enkelte driftsenhet i reindriften i henhold til fristen etter § 18.

Første ledd

Krav om *risikoerstatning* fremmes gjennom eget søknadsskjema med søknadsfrist 20. januar for husdyr og 01.april for tamrein.

Av husdyrartene nevnt i § 3 bokstav b, omfatter risikoerstatningen kun sau. Fylkesmannen treffer vedtak om og utbetaler risikoerstatning i henhold til fristen etter § 18.

Annet ledd

Søknad om erstatning for udokumentert rovvilt-skade skal fremmes av den enkelte driftsenhet / reineier

på særskilt søknadsskjema fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning. Søknaden sendes fylkesmannen med frist 1. november i skadeåret, når det gjelder husdyr og med frist 1. april, når det gjelder tamrein. Dersom det skal være mulig for fylkesmannen å ferdigstille saksbehandlingen innenfor tapsåret, er det avgjørende at søknadsfristen overholdes. Det kan imidlertid være situasjoner som gjør det vanskelig for driftsenheten / reineieren å overholde fristen. I slike tilfeller må driftsenheten reineieren

ta kontakt med fylkesmannen for å bli enige om den videre prosedyre for innsending av søknadsskjema. Søknader som kommer inn etter fristen skal avvises dersom forsinket innlevering ikke er avtalt med fylkesmannen før fristen.

Det er ikke nødvendig for driftsenheten / reineieren å søke om erstatning for tap ved dokumentert rovviltskade på husdyr.

Her er det tilstrekkelig at Statens naturoppsyn er varslet om og har vurdert skaden, eller eventuelt har vurdert skaden av eget tiltak. Statens naturoppsyns vurdering oversendes deretter til fylkesmannen, som treffer vedtak om erstatning uten nærmere søknad.

~~Til § 17 Søknadsskjema og søknadsfrist for erstatning for tamrein~~

~~Første ledd~~

~~Krav om *risikoerstatning* fremmes gjennom eget søknadsskjema med søknadsfrist 1. april, og sendes reindriftsforvaltningen. Reindriftsforvaltningen kvalitetssikrer reintallsopplysningene gitt i Melding om reindrift og videresender de aktuelle opplysninger til fylkesmannen.~~

~~Risikoerstatningen fastsettes og utbetales av fylkesmannen direkte til den enkelte driftsenhet i reindriften i henhold til fristen etter § 18.~~

Annet ledd

Søknad om erstatning for *udokumentert rovvilt-skade* skal ved reindriftsårets slutt fremmes på særskilt søknadsskjema som sendes reindriftsforvaltningen innen 1. april.

Reindriftsforvaltningen kvalitetssikrer tallmaterialet og bidrar med utfyllende opplysninger i samsvar med denne forskriften. Reindriftsforvaltningen skal gi en vurdering av driftsmessige forhold i driftsenheten som kan tenkes å påvirke tapsforhold, inkludert slaktevekter, forventet kalvetilgang m.v. Dersom det skal være mulig for fylkesmannen å ferdigstille saksbehandlingen innenfor rimelig tid er det avgjørende at søknadsfristen overholdes. Det kan imidlertid være situasjoner som gjør det vanskelig for driftsenheten å overholde fristen. I slike tilfeller må driftsenheten ta kontakt med fylkesmannen for å bli enige om den videre prosedyre for innsending av søknadsskjema. Søknader som kommer inn etter fristen skal avvises dersom forsinket innlevering ikke er avtalt med fylkesmannen før fristens utløp.

Det er ikke nødvendig for driftsenheten å søke om erstatning for tap ved dokumentert rovviltskade på tamrein, jf. tilsvarende løsning ved dokumentert rovviltskade på husdyr (jf. kommentaren til § 16). Det er tilstrekkelig at Statens naturoppsyn er varslet om (f.eks. gjennom Meldingssentralen) og har vurdert skaden, eller eventuelt har vurdert skaden av eget tiltak. Statens naturoppsyns vurdering oversendes deretter til fylkesmannen, som treffer vedtak om erstatning uten nærmere søknad.

Til § 18 Utbetaling av erstatning

Utkastet § 18 fastsetter fristene for utbetaling av erstatning. Indirekte fastsetter bestemmelsen dermed også fristene for *vedtak* om erstatning, som nødvendigvis må bli truffet forut for selve utbetalingen. Blir vedtak om erstatning påklagd, vil fristene i § 18 vanligvis ikke kunne bli overholdt. Etter bokstav a og b vil dette fanges opp av formuleringen så tidlig «som mulig» og etter bokstav c og d av formuleringen «som hovedregel». Det ligger i risikoerstatningens karakter av en forhåndsutbetalt erstatning at vedtak om slik

Annet ledd

Søknad om erstatning for *udokumentert rovvilt-skade* skal ved reindriftsårets slutt fremmes på særskilt søknadsskjema som sendes reindriftsforvaltningen innen 1. april.

Reindriftsforvaltningen kvalitetssikrer tallmaterialet og bidrar med utfyllende opplysninger i samsvar med denne forskriften. Reindriftsforvaltningen skal gi en vurdering av driftsmessige forhold i driftsenheten som kan tenkes å påvirke tapsforhold, inkludert slaktevekter, forventet kalvetilgang m.v. Dersom det skal være mulig for fylkesmannen å ferdigstille saksbehandlingen innenfor rimelig tid er det avgjørende at søknadsfristen overholdes. Det kan imidlertid være situasjoner som gjør det vanskelig for driftsenheten å overholde fristen. I slike tilfeller må driftsenheten ta kontakt med fylkesmannen for å bli enige om den videre prosedyre for innsending av søknadsskjema. Søknader som kommer inn etter fristen skal avvises dersom forsinket innlevering ikke er avtalt med fylkesmannen før fristens utløp.

Det er ikke nødvendig for driftsenheten å søke om erstatning for tap ved dokumentert rovviltskade på tamrein, jf. tilsvarende løsning ved dokumentert rovviltskade på husdyr (jf. kommentaren til § 16). Det er tilstrekkelig at Statens naturoppsyn er varslet om (f.eks. gjennom Meldingssentralen) og har vurdert skaden, eller eventuelt har vurdert skaden av eget tiltak. Statens naturoppsyns vurdering oversendes deretter til fylkesmannen, som treffer vedtak om erstatning uten nærmere søknad.

I tråd med likebehandlingsprinsippene skal alle dyreeiere bli behandlet likt. Forslaget til § 17 legger opp til et langt strengere og til dels nedverdiggende vurderingsregime når det gjelder reindriften. Rein-eierne skal ikke være utsatt for andre kontrolltiltak eller vurderinger enn dyreeierne i jordbruket. Derfor skal de samme søknads-, rapporterings-, og kontrollrutinene gjelde for både reindriften og jordbruket. § 17 skal derfor utgå i sin helhet

Til ny § 17 Utbetaling av erstatning

Utkastet § 18 fastsetter fristene for utbetaling av erstatning. Indirekte fastsetter bestemmelsen dermed også fristene for *vedtak* om erstatning, som nødvendigvis må bli truffet forut for selve utbetalingen. Blir vedtak om erstatning påklagd, vil fristene i § 18 vanligvis ikke kunne bli overholdt. Etter bokstav a og b vil dette fanges opp av formuleringen så tidlig «som mulig» og etter bokstav c og d av formuleringen «som hovedregel». Det ligger i risikoerstatningens karakter av en forhåndsutbetalt erstatning at vedtak om slik

erstatning skal treffes ved beitesesongens start og i første del av reindriftsåret. Det tas videre sikte på at også selve utbetalingen skjer så tidlig at midlene er tilgjengelige for driftsenheten til å kunne iverksette effektive skadeforebyggende tiltak. Etter bokstav a og b skal risikoerstatning derfor utbetales «så tidlig som mulig» i beitesesongen når det gjelder husdyr og i reindriftsåret når det gjelder tamrein. Med beitesesongen menes her perioden fra 1. mai til 1. november, jf. utkastet § 6.

Vedtak om og utbetaling av risikoerstatning kan bli forsinket f.eks. hvis søknadsskjemaet mangler opplysninger som er nødvendige for å kunne treffe vedtaket.

Vedtak og utbetaling av oppstått rovviltskade, dvs. både dokumentert og udokumentert rovviltskade, skal som hovedregel skje innen 31. desember i skadeåret for husdyr og innen 1. august etter det reindriftsåret da skaden oppsto.

Det er driftsenheten som står som søker av erstatningen og som får utbetalt erstatningen. Driftsenheten skal selv stå for eventuell intern viderefordeling av erstatningen.

Der det foreligger dokumentasjon på at rein er tapt som følge av rovvilt, men hvor det ikke er kjent hvilken driftsenhet reinen tilhører, utbetales erstatningen til reindriftsfondet for vedkommende reinbeitedistrikt i det området kadaveret ble funnet, jf. reindriftsloven § 16.

Til § 19 Krav om tilbakebetaling

Det kan oppstå tilfeller der det er utbetalt for mye i erstatning. Dette kan skyldes feil fra erstatningsmyndighetens side eller at det er gitt feilaktige eller mangelfulle opplysninger av driftsenheten.

I begge tilfeller kan urettmessig utbetalt erstatning kreves tilbakebetalt.

Det må foretas en konkret og skjønnsmessig vurdering av om det feilaktig utbetalte beløp skal kreves tilbakebetalt. Viktige hensyn i denne vurderingen kan bl.a. være i hvilken grad driftsenheten

har medvirket til at feilen oppsto, hvor lang tid det er gått siden erstatningen er utbetalt, og om driftsenheten

i god tro har innrettet sin virksomhet etter myndighetenes beregninger.

Har en driftsenhet bevisst gitt feilaktige opplysninger for å skaffe seg en uberettiget erstatning, kan det være aktuelt å anmelde forholdet som bedrageri etter straffeloven § 270.

erstatning skal treffes ved beitesesongens start og i første del av reindriftsåret. Det tas videre sikte på at også selve utbetalingen skjer så tidlig at midlene er tilgjengelige for driftsenheten / reineieren til å kunne iverksette effektive skadeforebyggende tiltak. Etter bokstav a og b skal risikoerstatning derfor utbetales «så tidlig som mulig» i beitesesongen når det gjelder husdyr og i reindriftsåret når det gjelder tamrein. Med beitesesongen menes her perioden fra 1. mai til 1. november, jf. utkastet § 6.

Vedtak om og utbetaling av risikoerstatning kan bli forsinket f.eks. hvis søknadsskjemaet mangler opplysninger som er nødvendige for å kunne treffe vedtaket.

Vedtak og utbetaling av oppstått rovviltskade, dvs. både dokumentert og udokumentert rovviltskade, skal som hovedregel skje innen 31. desember i skadeåret for husdyr og innen 1. juni etter det reindriftsåret da skaden oppsto.

Det er driftsenheten / reineieren som står som søker av erstatningen og som får utbetalt erstatningen. Driftsenheten / reineieren skal selv stå for eventuell intern viderefordeling av erstatningen.

Der det foreligger dokumentasjon på at rein er tapt som følge av rovvilt, men hvor det ikke er kjent hvilken driftsenhet reinen tilhører, utbetales erstatningen til reindriftsfondet for vedkommende reinbeitedistrikt i det området kadaveret ble funnet, jf. reindriftsloven § 16.

Til ny § 18 Krav om tilbakebetaling

Det kan oppstå tilfeller der det er utbetalt for mye i erstatning. Dette kan skyldes feil fra erstatningsmyndighetens side eller at det er gitt feilaktige eller mangelfulle opplysninger av driftsenheten / reineieren.

I begge tilfeller kan urettmessig utbetalt erstatning kreves tilbakebetalt.

Det må foretas en konkret og skjønnsmessig vurdering av om det feilaktig utbetalte beløp skal kreves tilbakebetalt. Viktige hensyn i denne vurderingen kan bl.a. være i hvilken grad driftsenheten / reineieren

har medvirket til at feilen oppsto, hvor lang tid det er gått siden erstatningen er utbetalt, og om driftsenheten / reineieren

i god tro har innrettet sin virksomhet etter myndighetenes beregninger.

Har en driftsenhet / reineier bevisst gitt feilaktige opplysninger for å skaffe seg en uberettiget erstatning, kan det være aktuelt å anmelde forholdet som bedrageri etter straffeloven § 270.

Utkastet til *annet ledd* fastslår uttrykkelig at krav om tilbakebetaling av erstatning kan motregnes i erstatning som eventuelt tilkjennes senere, f.eks. for neste beitesesong. Forutsetning for motregning er at kravet er endelig, dvs. at vedtaket om tilbakebetaling ikke er påklagd eller at en eventuell klage er ferdigbehandlet.

Til § 20 Erstatning for andre husdyrarter i særlige tilfeller

Bestemmelsen åpner for at det i særlige tilfeller kan utbetales erstatning for andre husdyrarter enn de som er nevnt i § 3 bokstav b. Det kan ikke utelukkes at det oppstår andre skadetilfeller som ut fra en rimelighetsvurdering burde erstattes, eksempelvis ved rovviltangrep på lama brukt som vokterdyr på utmarksbeite. Det er slike tilfeller unntaksbestemmelsen tar sikte på å dekke.

Til § 21 Erstatning for skade forvoldt av andre rovviltarter

De rovviltarter som utløser rett til erstatning er nevnt i § 3 bokstav a. Det vises til kommentarene til den bestemmelsen. Ved vedtak etter § 21 skal forskriftens øvrige regler legges til grunn.

Til kapittel VI Klage, dispensasjon og ikrafttredelse

Til § 22 Klageadgang

Fylkesmannens enkeltvedtak om risikoerstatning etter § 9 første punktum, om erstatning for dokumentert rovviltskade etter § 11 første ledd tredje punktum og om erstatning for udokumentert rovviltskade etter § 12 første ledd tredje punktum, kan påklages på vanlig måte i henhold til forvaltningslovens regler.

Det samme gjelder for øvrig også vedtak om tilbakebetaling av utbetalt erstatning etter § 19 første ledd og vedtak etter §§ 20, 21 eller 23.

Til § 23 Dispensasjon

Dagens forskrifter om erstatning for rovviltskade på husdyr og tamrein har bestemmelser som hjemler dispensasjon fra nærmere angitte bestemmelser i forskriften. Dispensasjonsadgangen foreslås gjort generell i den nye erstatningsforskriften.

Utkastet til *annet ledd* fastslår uttrykkelig at krav om tilbakebetaling av erstatning kan motregnes i erstatning som eventuelt tilkjennes senere, f.eks. for neste beitesesong. Forutsetning for motregning er at kravet er endelig, dvs. at vedtaket om tilbakebetaling ikke er påklagd eller at en eventuell klage er ferdigbehandlet.

Til ny § 19 Erstatning for andre husdyrarter i særlige tilfeller

Bestemmelsen åpner for at det i særlige tilfeller kan utbetales erstatning for andre husdyrarter enn de som er nevnt i § 3 bokstav b. Det kan ikke utelukkes at det oppstår andre skadetilfeller som ut fra en rimelighetsvurdering burde erstattes, eksempelvis ved rovviltangrep på lama brukt som vokterdyr på utmarksbeite. Det er slike tilfeller unntaksbestemmelsen tar sikte på å dekke.

Til ny § 20 Erstatning for skade forvoldt av andre rovviltarter

De rovviltarter som utløser rett til erstatning er nevnt i § 3 bokstav a. Det vises til kommentarene til den bestemmelsen. Ved vedtak etter § 21 skal forskriftens øvrige regler legges til grunn.

Til kapittel VI Klage, dispensasjon og ikrafttredelse

Til ny § 21 Klageadgang

Fylkesmannens enkeltvedtak om risikoerstatning etter § 9 første punktum, om erstatning for dokumentert rovviltskade etter § 11 første ledd tredje punktum og om erstatning for udokumentert rovviltskade etter § 12 første ledd tredje punktum, kan påklages til det regionale rovviltutvalget på vanlig måte i henhold til forvaltningslovens regler.

Det samme gjelder for øvrig også vedtak om tilbakebetaling av utbetalt erstatning etter § 19 første ledd og vedtak etter §§ 19, 20 eller 22.

Det er viktig med størst mulig tillit til rovviltforvaltningen. Derfor bør forvaltningen og klagebehandlingen over forvaltningens avgjørelser være adskilt.

Til ny § 22 Dispensasjon

Dagens forskrifter om erstatning for rovviltskade på husdyr og tamrein har bestemmelser som hjemler dispensasjon fra nærmere angitte bestemmelser i forskriften. Dispensasjonsadgangen foreslås gjort generell i den nye erstatningsforskriften.

Til § 24 Myndighet til å endre forskriften
Dagens regel om at Miljøverndepartementet kan vedta endringer i forskriften, foreslås videreført. Eventuelle forslag til endringer i forskrift vil bli sendt på høring på vanlig måte.

Kommentarene til forskriften har ikke karakter av rettslig bindende regler, men presiserer og utdyper hvordan myndighetene tolker bestemmelsene og hva som vil bli lagt til grunn ved anvendelsen.

Kommentarene kan innenfor rammen av bestemmelsene videreutvikles gjennom forvaltningspraksis av Direktoratet for naturforvaltning i samråd med Miljøverndepartementet. Vesentlige endringer i kommentarene bør normalt i forkant drøftes med representanter for de interessene som blir mest berørt av endringene.

Til § 25 Ikrafttreden

Ikrafttreden kan ikke skje før Stortinget har behandlet saken i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2006. Forskriften kan derfor tidligst tre i kraft med virkning fra og med Reindriftsåret 2006/07, og før beitesesongen 2006. Målet er ikrafttredelse ikke senere enn 1. mars 2006.

Til ny § 23 Myndighet til å endre forskriften
Dagens regel om at Miljøverndepartementet kan vedta endringer i forskriften, foreslås videreført. Eventuelle forslag til endringer i forskrift vil bli sendt på høring på vanlig måte.

Kommentarene til forskriften har ikke karakter av rettslig bindende regler, men presiserer og utdyper hvordan myndighetene tolker bestemmelsene og hva som vil bli lagt til grunn ved anvendelsen.

Kommentarene kan innenfor rammen av bestemmelsene videreutvikles gjennom forvaltningspraksis av Direktoratet for naturforvaltning i samråd med Miljøverndepartementet. Vesentlige endringer i kommentarene bør normalt i forkant drøftes med representanter for de interessene som blir mest berørt av endringene.

Dersom kommentarerene på noen måte skal angi og presisere forvaltningens håndtering av forskriften bør dette være som følge av et politisk vedtak i Miljøverndepartementet.

Til ny § 24 Ikrafttreden

Ikrafttreden kan ikke skje før Stortinget har behandlet saken i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2006. Forskriften kan derfor tidligst tre i kraft med virkning fra og med Reindriftsåret 2006/07, og før beitesesongen 2006. Målet er ikrafttredelse ikke senere enn 1. mars 2006.